

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PRÁVNICKÁ

Katedra občanského práva

DIPLOMOVÁ PRÁCE

**Koncentrace, její funkce a důsledky ve sporném
řízení**

Nikol Jiříkovicová

Plzeň 2023

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

Akademický rok: 2022/2023

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Nikol JIŘÍKOVICOVÁ**
Osobní číslo: **R19M0151P**
Studijní program: **M0421A220004 Právo a právní věda**
Téma práce: **Koncentrace, její funkce a důsledky ve sporném řízení**
Zadávací katedra: **Katedra občanského práva**

Zásady pro vypracování

1. Úvod
2. Civilní proces
3. Vývoj právní úpravy koncentrace v českém civilním procesu
4. Koncentrace řízení
5. Úprava koncentrace řízení v o.s.ř.
6. Důsledky koncentrace řízení
7. Závěr

Rozsah diplomové práce:
Rozsah grafických prací:
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná**

Seznam doporučené literatury:
viz příloha

Vedoucí diplomové práce: **JUDr. Miloslava Wiplingerová, Ph.D.,LL.A.**
Katedra občanského práva

Datum zadání diplomové práce: **31. března 2022**
Termín odevzdání diplomové práce: **31. března 2023**

JUDr. et PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.
děkan

Doc. JUDr. Jan Pauly, CSc.
vedoucí katedry

V Plzni dne 1. července 2022

Poděkování

Speciálně tímto děkuji paní JUDr. Miloslavě Wipplingerové, Ph.D., LL.A., za její pomoc a trpělivost při psaní této diplomové práce a za její cenné rady a připomínky.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala zcela samostatně a veškerou použitou literaturu a další podkladové materiály, které jsem použila, uvádím v seznamu literatury a že svázaná a elektronická podoba práce je shodná.

V Plzni 28. 3. 2023

Nikol Jiříkovicová

Seznam použitých zkratk

c. ř. s.	zákon č. 113/1895 Ř. z., o soudním řízení v občanských rozepřích právních (civilní řád soudní)
InsZ	zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení
Ústava	ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky
LZPS	ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod
NOZ	zákon č. 89/2012 Sb., zákon občanský zákoník
OSŘ	zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád v platném znění
ZŘS	zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních v plném znění
ZSS	zákon č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích

Obsah

PODĚKOVÁNÍ.....	4
PROHLÁŠENÍ.....	5
SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK	6
OBSAH.....	7
ÚVOD	9
1 CIVILNÍ PROCES	11
1.1 Pojmové prvky civilního procesu.....	12
1.1.1 Procesní vztahy.....	12
1.1.2 Procesní subjekty.....	12
1.1.3 Procesní úkony.....	13
1.2 Druhy civilního procesu.....	13
1.2.1 Řízení nalézací.....	14
1.2.2 Řízení vykonávací	15
1.2.3 Řízení insolvenční	15
1.2.4 Řízení zajišťovací a předběžné.....	16
1.2.5 Rozhodčí řízení.....	18
1.3 Právní principy civilního procesu.....	19
1.3.1 Právo na spravedlivý proces	19
1.3.1.1 Nezávislost a nestrannost soudů a soudců	20
1.3.1.2 Princip zákonného soudu a zákonného soudce	20
1.3.1.3 Princip rovnosti a kontradiktornosti.....	21
1.3.1.4 Princip veřejnosti	21
1.3.1.5 Princip ústnosti a přítomnosti.....	22
1.3.1.6 Princip rychlosti a hospodárnosti	22
1.3.2 Principy civilního procesu (odvětvové principy)	23
1.3.2.1 Princip dispoziční a princip oficiality	23
1.3.2.2 Princip projednací a vyšetřovací	24
1.3.2.3 Princip volného hodnocení důkazů a princip a princip legální důkazní teorie ...	24
1.3.2.4 Princip materiální a formální pravdy	25
1.3.2.5 Princip jednotnosti řízení a princip koncentrační.....	25
2 VÝVOJ PRÁVNÍ ÚPRAVY KONCENTRACE V ČESKÉM CIVILNÍM PROCESU	27
2.1 Vývoj právní úpravy koncentrace řízení do konce 18. století.....	27
2.2 Právní úprava koncentrace řízení od konce 19. století do roku 1950.....	28
2.3 Právní úprava koncentrace dle zákona č. 99/1963 Sb.	31
2.4 Úprava zásady koncentrace v civilním procesu po roce 1989.....	31
2.5 Velká novela občanského soudního řádu, provedená zákonem č. 30/2000 Sb.	32
2.6 Souhrnná novela občanského soudního řádu, provedena zákonem č. 7/2009 Sb.	34

3	KONCENTRACE ŘÍZENÍ.....	36
3.1	Koncentrace zákonná (ex lege).....	37
3.2	Koncentrace soudcovská (rozhodnutím soudu).....	38
4	ÚPRAVA KONCENTRACE ŘÍZENÍ V OSŘ.....	40
4.1	Kvalifikovaná výzva dle § 114b OSŘ.....	41
4.2	Přípravné jednání.....	43
4.2.1	Podmínky pro nařízení přípravného jednání.....	44
4.2.2	Obsah přípravného jednání.....	46
4.3	Koncentrace řízení dle § 118b OSŘ.....	47
4.3.1	Výjimky z koncentrace dle § 118b.....	49
4.3.1.1	Vliv koncentrace řízení na přistoupení a záměnu účastníků.....	52
4.3.1.2	Vliv koncentrace řízení na změnu žaloby.....	53
4.4	Koncentrace řízení dle § 119a OSŘ.....	54
5	DŮSLEDKY KONCENTRACE ŘÍZENÍ.....	56
5.1	Důsledky v rámci přípravného jednání a prvního jednání ve věci.....	56
5.2	Důsledky koncentrace řízení dle § 119a OSŘ a princip neúplné apelace.....	58
5.3	Úvahy de <i>lege ferenda</i>	62
	ZÁVĚR.....	64
	RESUMÉ.....	66
	RESUMÉ.....	67
	SEZNAM LITERATURY A ELEKTRONICKÝCH ZDROJŮ.....	68

Úvod

Občanské soudní řízení je ustáleným řízením, které vychází z Občanského soudního řádu (dále v textu „OSŘ“). Tímto zákonem je upraven postup soudu a účastníků v civilním řízení, tak aby byla zajištěna spravedlivá ochrana soukromých práv a oprávněných zájmů účastníků, jako i výchova k dodržování smluv a zákonů, k čestnému plnění povinností a k úctě k právům jiných osob.¹ Z úvodních ustanovení tohoto zákona dále vyplývá, že by soudy měly postupovat v součinnosti s účastníky řízení, tak aby ochrana práv byla zajištěna s ohledem k principu rychlosti a hospodárnosti civilního řízení. Přičemž k naplnění těchto cílů slouží mimo klasické primární principy civilního soudního řízení i principy odvětvové, mezi které řadíme i princip koncentrace řízení.

Obsahem této práce je tedy podrobná charakteristika zásady koncentrace řízení ve sporném řízení, včetně vylíčení jejích funkcí a důsledků v rámci sporného typu civilního řízení. Pro zpracování této práce volím metodu deskripce, analýzy a rešerše, abych dosáhla co nejvíce uceleného a komplexního pohledu na dané téma. K celkovému pochopení dané problematiky koncentrace mi také dopomůže četná judikatura soudů České republiky, občanský soudní řád a jeho jednotlivá ustanovení, odborné články, publikace a monografie na toto téma. Cílem je zejména čtenáře obeznámit s problematikou, popsat jednotlivá stadia užití koncentrace a vyjádřit se k jejím důsledkům po objektivní i subjektivní stránce.

Pro lepší orientaci a provázanost jsem práci rozdělila do pěti systematicky navazujících kapitol, nechybí zde ani úvodní a závěrečná kapitola. Jednotlivé kapitoly jsou pak dále děleny na podkapitoly.

První kapitola je po úvodu už samotným vstupem do problematiky diplomové práce. V této kapitole se věnuji civilnímu procesu jako takovému, rozeberu pojem civilního procesu, jeho prvky, druhy a v návaznosti i principy, kterými je civilní proces ovládán.

Ve druhé kapitole se zaměřím na historický vývoj právní úpravy koncentrace v českém civilním procesu, neboť téma koncentrace neodmyslitelně souvisí s historickým vývojem a s jednotlivými fázemi, kterými si český právní řád

¹ Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád.

prošel. Vývoj právní úpravy směřuji od 18. století dále, kdy se v této kapitole postupně dopracuji až ke dvěma klíčovými novelizacím, které byly pro zásadu koncentrace řízení stěžejními. Mezi tyto novelizace OSŘ řadíme tzv. velkou novelu občanského soudního řádu, provedenou zákonem č. 30/2000 Sb. a tzv. souhrnnou novelu, provedenou zákonem č. 9/2007 Sb.

Třetí kapitola je už věnována charakteristice samotné koncentraci řízení, je zde komparace koncentrace zákonné a koncentrace soudcovské. Zaměřila jsem se především na komparaci původního znění těchto ustanovení se zněním současným.

V kapitole čtvrté se již podrobně věnuji analýze zásady zákonné koncentrace řízení, její podstatě a funkci v současné právní úpravě. V jednotlivých podkapitolách se soustředím na uchopení současného znění zákona a následnou aplikaci zákonných ustanovení směřujících ke koncentraci. Věnuji se hlavně institutu kvalifikované výzvy, přípravnému jednání a koncentraci zákonné dle § 118b a koncentraci dle § 119a OSŘ. Porovnávám zde jednotlivá ustanovení zákona a celkový pohled na problematiku doplňuji citacemi z platného znění OSŘ, z judikatury či z tematických publikací. Přičemž ke konci této kapitoly se věnuji i konkrétním výjimkám ze zákonné koncentrace.

Pátá a také poslední kapitola je zaměřena na důsledky uplatnění koncentrační zásady a na důsledky špatné aplikace této zásady. V této kapitole se zároveň dostávám k problematice koncentrace řízení a uplatnění principu neúplné apelace při odvolacím řízení. Neboť i zde mohou vznikat výjimky a odchylky. Samotný závěr této kapitoly se věnuje úvaze *de lege ferenda* v souvislosti s principem legálního a arbitrárního pořádku.

Závěr je celkovým přehledem práce, znovu zde shrnuji, co bylo obsahem a náplní práce a odkazuji zde na své poznatky.

1 Civilní proces

S termínem „proces“ se setkáváme v různých oblastech lidské činnosti, avšak s jeho významem, co se určitého „postupu“ týče, můžeme spojovat i konkrétní rysy pro konkrétní oblasti. A právě v právní oblasti se pod pojmem „proces“ rozumí postup některých právních subjektů vedoucí k dosažení právních následků. Tento postup bývá upraven normami, konkrétně normami procesními, které se odlišují od těch hmotněprávních.

Jedním z druhů procesů je právě proces civilní, který je samostatným a zvláštním druhem procesu, jakožto postupu. Jednotlivé druhy soudních řízení se postupně vyvinuly z původně jednotného soudního řízení, které mělo povahu řešení sporu o právo. Z onoho jednotného soudního řízení se v průběhu vývoje vyčlenilo soudnictví trestní, správní a posléze soudnictví ústavní. Civilní soudnictví mělo samostatný vývoj, který se soustředil na procesní ochranu okruhu právních vztahů, jímž je okruh vztahů soukromoprávní povahy.

Je nutné zmínit, že charakteristickým rysem soukromoprávních vztahů je rovnost všech subjektů, a právě v důsledku této rovnosti je zapotřebí při řešení právního konfliktu účast „nezúčastněné“ třetí strany. Historický vývoj tedy zapříčinil nejen soudní ochranu při řešení sporů, konkrétně ve sporných řízeních, ale také v řízení nesporných a jiných spadajících pod civilní proces.

Civilní proces můžeme definovat jako soubor právních vztahů vznikajících v důsledku postupu soudu a dalších procesních subjektů při poskytování ochrany soukromoprávním a některým jiným právním vztahům.²

Co se týče vztahu k právu hmotnému, existuje zde určitá souvztažnost. Cílem každému procesu je zajistit realizaci práva. Obsah toho, co má být realizováno, je určován právem hmotným. I přes tento vztah je ale důležité na oba druhy těchto právních odvětví nahlížet jako na samostatné.

² WINTEROVÁ, Alena. *Civilní právo procesní: vysokoškolská učebnice*. 6., aktualiz. vyd. Praha: Linde Praha, 2011. ISBN 978-80-7201-842-0. str. 34.

1.1 Pojmové prvky civilního procesu

Jak již bylo zmíněno, v samotné definici civilního procesu jsou uvedeny tři pojmové prvky. V každém soudním řízení musejí být tyto pojmové prvky obsaženy, bez jejich existence by se o civilním procesu vůbec nedalo hovořit. Jedná se o procesní vztahy, procesní subjekty a procesní úkony.

1.1.1 Procesní vztahy

Procesními vztahy rozumíme právní vztahy, které jsou založeny procesem. Tyto vztahy vznikají v důsledku postupu soudů a dalších procesních subjektů. Jsou závazné a vynutitelné, což je odlišuje od vztahů hmotněprávních. Nicméně hmotněprávní vztahy existují samostatně a nezávisle na vztazích procesních.

Rozlišujeme od sebe dva procesní vztahy, a to komplexní právní vztah od jednotlivých právních vztahů. Vznikem procesu, respektive podáním žaloby, dochází ke vzniku komplexního procesního vztahu společně s konkrétními vztahy mezi účastníky, které se v průběhu procesu vyvíjejí, mění či zanikají. Co se týče vývoje těchto vztahů během samotného procesu, jednotlivé dílčí vztahy mohou vyvolávat důsledky i po skončení samotného procesu, ovšem komplexní vztah končí spolu s civilním soudním řízením.

V neposlední řadě rozlišujeme strukturu těchto vztahů z hlediska jejich účastníků. Pokud jde o civilní řízení sporné, bude tento vztah vždy trojstranný. Stranami sporu jsou žalobce, žalovaný a soud, který reprezentuje nestrannost a je nadán rozhodovací pravomocí. U řízení nesporného se jedná o vztah vícestranný, neboť je tvořen navrhovatelem a tím, o jehož právech nebo povinnostech má být rozhodnuto.³ I zde je přítomen soud.

1.1.2 Procesní subjekty

Mezi procesní subjekty řadíme takové subjekty, které svou činností mohou ovlivňovat průběh řízení a jsou k tomuto účelu vybaveny procesními právy a procesními povinnostmi.⁴ Jsou jimi soudy, které reprezentují orgán vrchnostenský a jsou vykonavateli procesních práv a povinností, a jsou jimi účastníci řízení, kteří

³ ZŘS § 6.

⁴ WINTEROVÁ, Alena. *Civilní právo procesní: vysokoškolská učebnice*. 6., aktualiz. vyd. Praha: Linde Praha, 2011. ISBN 978-80-7201-842-0. str. 85.

jsou nositeli procesních práva a povinností. Soud zde má, jak již bylo zmíněno, nadřazené postavení, přičemž nedisponuje žádnými právy, ale pouze rozhodovací pravomocí. Subjekty tedy nejsou všechny osoby podílející se na řízení, souhrnně tyto osoby označujeme jako zúčastněné na řízení (např. svědek, znalec, tlumočnick). Dále je nutné zmínit tzv. zvláštní účastníky, kterými jsou v zákonem stanovených případech státní zástupce, nejvyšší státní zástupce dle § 35 OSŘ a Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových dle § 35a OSŘ.

1.1.3 Procesní úkony

Procesními úkony rozumíme takové úkony, prostřednictvím kterých se realizují procesní práva a povinnosti subjektů. Tyto úkony ovlivňují zahájení, průběh a ukončení procesu.

Úkony v řízení činí především soudy a účastníci. Soud tedy vede řízení, nařizuje jednání, provádí dokazování a typicky vydává rozhodnutí. Účastníci podávají k soudu své návrhy označované jako „podání“, které mohou případně měnit či doplňovat. Jedná se například o podání žaloby, odvolání, dovolání či návrhu na obnovu řízení. Procesní úkon je tedy projevem vůle těchto subjektů.

1.2 Druhy civilního procesu

Civilní proces je v zásadě jednotný, ale dělí se na několik druhů, a to v důsledku historického vývoje v této oblasti. Základem bylo sporné řízení, kdy postupem vývoje došlo k využití civilního procesu i pro jiné cíle a účely. Civilní proces v období totalitního režimu provázela snaha o překonání rozdílů mezi druhy civilního procesu. Jak občanský soudní řád z roku 1950, tak i ten z roku 1963, aspirovaly na jednotné řízení ovládané výhradně zásadou materiální pravdy. Tato koncepce jednotného procesu byla spjata se dvěma legislativními záměry. Prvním záměrem bylo maximálně zjednodušit právní úpravu a druhým, vážnějším záměrem bylo sjednocování procesních zásad. Za základní dělení civilního procesu bývá považováno rozdělení na řízení nalézací a vykonávací. Dalšími druhy civilního procesu jsou řízení insolvenční, zajišťovací a řízení rozhodčí.⁵

⁵ WINTEROVÁ, Alena. *Civilní právo procesní: vysokoškolská učebnice*. 6., aktualiz. vyd. Praha: Linde Praha, 2011. ISBN 978-80-7201-842-0. str. 38.

1.2.1 Řízení nalézací

Soud na základě tohoto řízení zjišťuje, co je právo anebo co právo vytváří. Tyto činnosti soudu lze označit za „nalézání“ práva. Nalézací řízení spočívá ve správném zjištění skutkového stavu věci a následné aplikaci právní normy, přičemž by mělo končit závazným rozhodnutím o právech a povinnostech stran.

Nalézací řízení se dále dělí na sporné a nesporné. Dle většiny procesualistů je rozdíl spatřován v tom, že sporné řízení má reparační charakter, mělo by zde dojít k nápravě porušení určitého práva, zatímco v řízení nesporném dochází k prevenci možných sporů. Jednotlivá řízení jsou odděleně upravena zákonem. V občanském soudním řádu v zákoně č. 99/1963 Sb. nalezneme právní úpravu sporného řízení, naproti tomu řízení nesporné je upraveno v Zákoně o zvláštních řízeních soudních č. 292/2013 Sb.

Sporné řízení se zahajuje na návrh účastníka, tedy podáním žaloby, přičemž soud zde řeší určitý reálný spor mezi hmotněprávními zájmy účastníků. Řízení končí rozhodnutím soudu, který vydává rozhodnutí deklaratorní povahy, které účastníkům sporu autoritativně stanovuje, zdali zde určitá práva a povinnosti jsou, či nejsou. Sporný civilní proces by měl představovat až ultima ratio při uplatňování porušených či ohrožených soukromých subjektivních práv.⁶ Strany sporu by měly jako první přemýšlet nad využitím mimosoudního řešení sporu, jednak z důvodu zachování příznivých mezilidských vztahů, jednak také kvůli riziku hrazení nákladů úspěšné protistraně. Mezi prostředky alternativního řešení sporů řadíme institut narovnání dle § 1903 a násl. NOZ, prétorský smír a mediaci, která je samostatně upravena zákonem č. 202/2012 Sb. o mediaci. V neposlední řadě se strany mohou po zahájení sporného řízení dohodnout na uzavření smíru, přičemž soud by měl v každé fázi sporného řízení usilovat právě o uzavření smíru.

Naproti tomu máme řízení nesporná, která se zahajují na návrh, anebo i bez něho, tzv. ex offio neboli z úřední povinnosti. Nesporná řízení mají především preventivní funkci, soud zde vydává rozhodnutí konstitutivní povahy, která zakládají, mění nebo ruší právní vztahy stran. Podstatným znakem tohoto řízení je fakt, že proti sobě nestojí žalobce a žalovaný, nýbrž okruh účastníků je vymezen

⁶ ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. a kol. *Civilní právo procesní*. 3.vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2018. ISBN 978-80-7380-714-6., str. 52.

dle druhu řízení. Soud zde musí být sám aktivní a musí jednat tak, aby byl naplněn účel řízení a především veřejný zájem.

1.2.2 Řízení vykonávací

Vykonávací řízení je nezbytnou součástí právního systému, neboť zaručuje, že autoritativně přiznané plnění bude vynuceno i v situaci, kdy není plněné dobrovolně.⁷ Vykonávací a exekuční řízení se od nalézacího řízení liší především svým účelem, kterým je vymožení plnění, k němuž opravňuje titul a které nebylo plněno dobrovolně. K samotnému zahájení vykonávacího řízení dochází na základě dispoziční zásady. Řízení je v dispozici toho účastníka, kterému z titulu pro výkon rozhodnutí náleží právo na plnění, které nebylo dlužníkem dobrovolně splněno. Tento dokument neboli titul se odborně nazývá titul pro výkon rozhodnutí nebo exekuční titul a bez něho bychom nemohli plnění po povinném požadovat. Tímto titulem může být rozhodnutí soudu nebo jiného orgánu, jsou-li splněny nutné podmínky. Rozhodnutí musí být především vykonatelné, tudíž vynutitelné státní mocí.

Právní úprava vykonávacího řízení je zahrnuta v šesté části OSŘ (§ 251-351), v exekučním řádu zk. č. 120/2001 Sb. a také v zk. č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních. Od účinnosti exekučního řádu tedy není výkon rozhodnutí vyhrazen pouze soudu, nýbrž i soudním exekutorům. Soudním exekutorem je fyzická osoba, která je vedená v seznamu exekutorů a u exekutorské komory.

1.2.3 Řízení insolvenční

Insolvenční řízení vykazuje několik specifíků, a tak je zapotřebí ho považovat za samostatný druh civilního procesu. V jednom řízení se zde spojují řízení nalézací a vykonávací. Cílem je dosáhnout majetkového uspořádání mezi větším počtem subjektů⁸. V insolvenčním řízení tedy dochází k řešení úpadku či hrozícího úpadku, kdy nejde o nic jiného než o kolektivní postup uspokojení pohledávek věřitelů. Tento postup je realizován v soudním řízení dle insolvenčního zákona (zk. č.

⁷ WINTEROVÁ, Alena. *Civilní právo procesní: vysokoškolská učebnice*. 6., aktualiz. vyd. Praha: Linde Praha, 2011. ISBN 978-80-7201-842-0. str. 475.

⁸ ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. a kol. *Civilní právo procesní*. 3.vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2018. ISBN 978-80-7380-714-6. str. 473.

182/2006 Sb.), za příslušného použití OSŘ či ZŘS. Řízení lze zahájit pouze na návrh, který se podává ke krajskému soudu. Právo podat insolvenční návrh má jak dlužník, tak i věřitel. V případě hrozícího úpadku má právo podat návrh pouze dlužník.

Insolvenční řízení je jednotné a nejdříve se v něm rozhoduje o existenci úpadku a poté se určí způsob jeho řešení. Způsoby řešení úpadku jsou taxativně stanoveny v § 4 odst. 1 insolvenčního zákona a jsou jimi konkurs, reorganizace, oddlužení a zvláštní způsob řešení úpadku. Jak již bylo zmíněno, pro insolvenční řízení je charakteristický větší počet subjektů. Řízení se účastní velký počet věřitelů a vystupují zde i subjekty zvláštního druhu, jimiž jsou insolvenční správce a věřitelské orgány.

1.2.4 Řízení zajišťovací a předběžné

V první řadě je nezbytné zmínit, že zajišťovací řízení netvoří jednotný ucelený proces, ale zahrnuje jednotlivé zajišťovací instituty. Jeho cílem je především poskytnout ochranu právům a právem chráněným zájmům v případě jejich ohrožení. Mohou nastat situace, kdy není možné vyčkávat až do vydání pravomocného rozhodnutí. Výchet najdeme v občanském soudním řádu a řadíme sem institut předběžného opatření (§ 74-77a OSŘ), zajištění důkazů (§78-78a OSŘ), zajištění předmětu důkazního prostředku ve věcech týkajících se práv z duševního vlastnictví (§78b-78g OSŘ), zřízení soudcovského zástavního práva na nemovitých věcech (§ 338b-338e OSŘ) a zároveň do těchto řízení řadíme řízení o evropském příkazu k obstarání účtů k usnadnění vymáhání přeshraničních pohledávek v občanských a obchodních věcech.⁹

Na rozdíl od zajišťovacího řízení, předběžné řízení již tvoří ucelený proces a upravuje ho ustanovení § 67–69 OSŘ, které hovoří o jediném institutu předběžného řízení, a to o smírčím řízení, které lze navrhnout u jakéhokoliv soudu, který je věcně příslušný k rozhodování ve věci. Je-li ve věci možné spor vyřešit namísto přímého podání žaloby, navrhuje se pokus o smír. Smyslem smírčího řízení je docílit stejného výsledku, kterého by bylo dosaženo standardně projednáním a rozhodnutím ve věci. Leč k takovému výsledku smírčího řízení má dojít bez

⁹ ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. a kol. *Civilní právo procesní*. 3.vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2018. ISBN 978-80-7380-714-6. str. 53.

projednání před soudem a bez rozhodnutí soudu, tedy pouze na základě souhlasného projevu vůle stran, mezi kterými spor vznikl.¹⁰ Smírčí řízení je možno provést u všech věcí, které jsou svěřeny do pravomoci soudů ČR a které jsou projednatelné v civilním řízení¹¹ a dále pokud to připouští jejich povaha.¹² Smír nelze dle povahy věci uzavřít ve věcech, v nichž není přípustné uzavření věci dohodou účastníků právního vztahu. Zpravidla se jedná o věci, ve kterých soud rozhoduje o založení, změně či zrušení právního poměru, stanoví-li tak zákon. Dále smírčí řízení není možné provést ve věcech, které nelze projednat v občanském soudním řízení, toto se týká zejména věcí projednávaných dle ZŘS a také věcí svěřených do příslušnosti krajských soudů dle § 7a písm. a), b) InsZ a incidenčních sporů. Smírné řešení naopak není vyloučeno u věcí, u nichž rozhodují soudy na základě žalob o určení zda zde právní vztah je či není, je-li na tom naléhavý právní zájem (§ 80 OSŘ). Například je přípustné uzavřít smír ve sporu o určení vlastnického práva k nemovitosti.¹³ Pokud dojde k uzavření smíru, soud dále smír schvaluje usnesením, přičemž schválený přetorský smír má účinky pravomocného rozsudku. Mezi tyto účinky řadíme závaznost, nezaměnitelnost a vykonatelnost. Usnesení o smíru je nutné účastníkům doručit. V okamžiku kdy se usnesení o schválení smíru stane pravomocným, nabývá smír účinků pravomocného rozsudku.¹⁴

¹⁰ JAVŮRKOVÁ, N. In: DAVID, L., HRUŠÁKOVÁ, M., IŠTVÁNEK, F., JAKŠIČ, V., JAVŮRKOVÁ, N., JIRMANOVÁ, M., KASÍKOVÁ, M., LAVICKÝ, P., MACKOVÁ, A., SEDLÁKOVÁ, A., SMOLÍK, P., SPÁČIL, J., STAVINHOVÁ, J., ŠÍNOVÁ, R. a kol. *Občanský soudní řád: Komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 10. 12. 2023]. Dostupné z: www.aspi.cz.

¹¹ Srov. Rozhodnutí Nejvyššího soudu, ze dne 30. 6. 1965, sp. zn. 5 Cz 31/66. [cit. 10. 12. 2023]. Dostupné z: www.aspi.cz.

¹² LEVÝ, Jiří. In: SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, ŠÍNOVÁ, Renáta a kol. *Občanský soudní řád. 2. vydání* (1. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2020. [cit. 10. 12. 2023]. Dostupné z: www.beck-online.cz.

¹³ LEVÝ, Jiří. In: SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, DOLEŽÍLEK, Jiří a kol. *Občanský soudní řád. 3. vydání* (1. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022. [cit. 10. 12. 2023]. Dostupné z: www.beck-online.cz.

¹⁴ DVOŘÁK, B. In: ADAMOVÁ, H., BÍLKOVÁ, J., ČUHELOVÁ, K., DÁVID, R., DOBROVOLNÁ, E., DVOŘÁK, B., HANÁKOVÁ, V., HRÁDEK, J., HRDLIČKA, M., CHALUPA, R., JAKŠIČ, V., JURÁŠ, M., KOVÁŘOVÁ KOCHOVÁ, I., KRÁLÍK, M. a kol. *Občanský soudní řád: Praktický komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 10. 12. 2023]. Dostupné z: www.aspi.cz.

Co se týče opravného prostředku proti usnesení o schválení smíru ve smírčím řízení, odvolání zde není přípustné dle § 202 odst. 1 písm. f) OSŘ.

1.2.5 Rozhodčí řízení

V určité oblasti soukromoprávních vztahů stát umožňuje, aby právní spor účastníci určitého právního vztahu svěřili místo soudu jinému orgánu soukromé povahy.¹⁵ Tato kategorie řešení sporů je nazývána jako alternativní a řadí se do ní arbitráž, mediace a konciliace.

Nejvíce formalizovanou alternativou je rozhodčí řízení neboli arbitráž, které je upraveno zákonem č. 216/1994 Sb. Jedná se o postup, kterým je odstraňován spor mezi subjekty soukromoprávních vztahů, zejména při řešení majetkových sporů. Rozhodčí řízení je uskutečňováno před nezávislými a nestrannými rozhodci, zvolenými stranami sporu uvedených v tzv. rozhodčí doložce. Důležitým pojmem je arbitrabilita sporů, tedy posouzení toho, kdy si strany mohou dohodnout, že jejich spor nerozhodne soud, ale rozhodce. Arbitrabilita sporu je definována ustanovením § 2 odst. 1,2 a 4, které říká, že strany se mohou dohodnout, že o majetkových sporech mezi nimi má rozhodovat jeden nebo více rozhodců, anebo stálý rozhodčí soud (rozhodčí smlouva). Výjimkou jsou spory ze smluv, které se spotřebitelem uzavírá podnikatel, spory vzniklé v souvislosti s výkonem rozhodnutí a incidenčních sporů, k jejichž projednání a rozhodnutí by jinak byla dána pravomoc soudu, nebo o nichž to stanoví zvláštní zákon. Rozhodčí smlouvu lze platně uzavřít, jestliže by strany mohly o předmětu sporu uzavřít smír. Není-li v rozhodčí smlouvě uvedeno jinak, vztahuje se jak na práva z právních vztahů přímo vznikající, tak i na otázku právní platnosti těchto právních vztahů, jakož i na práva s těmito právy související.¹⁶

Z výše uvedeného vyplývají znaky, které musejí být kumulativně splněny pro to, aby mohl spor být řešen v rámci rozhodčího řízení. Jedná se o majetkový spor mezi stranami rozhodčí smlouvy. Spory lze projednat v soudním řízení před obecnými soudy. Ohledně těchto sporů je možné uzavřít smír.

¹⁵ WINTEROVÁ, Alena. *Civilní právo procesní: vysokoškolská učebnice*. 6., aktualiz. vyd. Praha: Linde Praha, 2011. ISBN 978-80-7201-842-0. str. 635.

¹⁶ Zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, § 2.

Hlavním předpokladem pro to, aby pravomoc rozhodnout byla dána rozhodcům nebo rozhodčímu soudu, je tedy rozhodčí smlouva. Rozhodčí smlouvou dle zákona rozumíme buď rozhodčí doložku, nebo smlouvu o rozhodci. Základem řízení je uzavření rozhodčí smlouvy, ve které je inkorporována vůle stran spor rozhodnout touto cestou a je zde stanovena obligatorní písemná forma této smlouvy.

1.3 Právní principy civilního procesu

Každé odvětví práva, včetně soudnictví a civilního procesu, stojí na určitých zásadách či principech. Základní principy plní v právu důležitou roli a jsou předmětem právně teoretického zkoumání. Jejich primární význam je zejména v oblasti legislativy, interpretace a aplikace práva. Právní principy v případě soudnictví a civilního procesu ovlivňují především organizaci, strukturu justice, statut soudce, ale i pravidla, dle kterých řízení před soudem probíhá, a procesní postavení subjektů, jichž se týká.¹⁷ Některé ze základních justičních a procesních principů můžeme najít v Ústavě ČR a v Listině základních práv a svobod, jiné jsou upraveny zákony, resp. zákoníky a některé nejsou v platném právu upraveny vůbec. I samotné principy lze různě klasifikovat. Rozlišujeme dvě skupiny zásad. První primární skupina se vztahuje k samotnému fungování civilního procesu a její úpravu bychom našli v čl. 6 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv. Tato skupina principů zajišťuje právo na spravedlivý proces. Naproti tomu druhá skupina zásad se již zabývá samotným rozdělením práv a povinností mezi jednotlivé subjekty civilního procesu, především mezi soud a účastníky řízení. Tyto zásady nazýváme odvětvovými principy civilního procesu. Většina těchto odvětvových principů tvoří vždy protikladné dvojice.

1.3.1 Právo na spravedlivý proces

Právo na spravedlivý proces stojí na jednotlivých principech fungování soudnictví, přičemž mezi tyto principy řadíme nezávislost a nestrannost soudců, princip zákonného soudu a zákonného soudce, princip rovnosti a kontradiktornosti, princip veřejnosti, princip ústnosti a přímosti, princip hospodárnosti a princip

¹⁷ WINTEROVÁ, Alena a Alena MACKOVÁ. *Civilní právo procesní*. 8. vydání. Praha: Leges, 2015. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-076-5. str. 59.

předvídatelnosti. Jak již bylo výše zmíněno, všechny tyto principy jsou zakotveny v Ústavě ČR, Listině základních práv a svobod či v Úmluvě.¹⁸

1.3.1.1 **Nezávislost a nestrannost soudů a soudců**

Nezávislost a nestrannost soudů a soudců jsou vyjádřeny v čl. 81 a 82 Ústavy ČR, dále v čl. 6 odst. 1 Evropské úmluvy a v čl. 36 odst. 1 Listiny. Požadavek na nezávislost soudu se spojuje s požadavkem na jeho nestrannost. V neposlední řadě je tento princip vyjádřen v § 79 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích. Co se týče institucionální nezávislosti soudů, ta je garantována jejich oddělením organizačním i kompetenčním od ostatních orgánů státu. Vedle této nezávislosti máme funkční nezávislost soudu a soudců, která je upravena jen a pouze zákonem a mezinárodními smlouvami. K principu nezávislosti dále přiřazujeme požadavek nestrannosti a nepodjatosti soudce. Soudce tedy musí být nestranný, má-li být jeho rozhodnutí spravedlivé, a jeho nestrannost nesmí být ohrožena. Pokud hovoříme o podjatosti. Jestliže existuje důvod pochybovat o nepodjatosti soudce, například z důvodu jeho poměru k věci, k účastníkům nebo k jejich zástupcům, je soudce vyloučen z projednání a rozhodnutí věci. Největší garancí soudcovské nezávislosti je sám soudce, který má usilovat o svou nezávislost, bránit ji a být za ni odpovědný.

1.3.1.2 **Princip zákonného soudu a zákonného soudce**

Co se týče principu zákonného soudu a zákonného soudce, má tento princip různé stránky, avšak důležitou stránkou této zákonnosti je právě dodržení oné soudcovské nezávislosti a uplatnění práva na spravedlivý proces.

Požadavky na spravedlivý proces jsou konkrétně upraveny v čl. 6 odst. 1 Úmluvy, kde je přesně vyjádřen požadavek na zřízení soudu pouze a výhradně na základě zákona. Dále se zaměříme na institut zákonného soudce, který upravuje čl. 38 odst. 1 a stanovuje, že nikdo nesmí být odňat svému zákonnému soudci a že příslušnost soudu i soudci stanoví zákon. Právo na zákonného soudce je podrobněji upraveno v zákoně č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, dle kterého se rozdělení jednotlivých věcí, které mají být projednány a rozhodnuty, řídí stanoveným

¹⁸ PŘIDAL, Ondřej. Pojem právo na spravedlivý proces v civilním řízení. *Právní rozhledy*, 2010, č. 20, s. 731-736.

rozvrhem práce ve znění ustanovení § 41 odst. 1. Takovýto rozvrh práce se vydává na období kalendářního roku a činí tak předseda soudu po projednání s příslušnou soudcovskou radou (§ 41 odst. 2). Vydaný rozvrh práce je veřejně přístupný, každý má právo do něho nahlížet a činit si z něj výpisy nebo opisy (§ 41 odst. 3). Lze tedy říci, že smyslem rozvrhu práce je rozdělit napadlé věci tak, aby byla respektována kritéria specializace jednotlivých soudců a rovnoměrného pracovního vytížení jednotlivých soudních oddělení. Koncepce rozvrhu práce tedy tkví v náhodnosti a nesmí být vytvářen žádný prostor pro svévolné zásahy jak ze strany účastníků řízení, tak ze strany soudců.

Obsahem práva na zákonného soudce je tedy záruka toho, že se konkrétní věc dostane k příslušnému soudu, do rukou příslušného soudce, a to způsobem předvídatelným, transparentním a odolným vůči svévoli.

1.3.1.3 Princip rovnosti a kontradiktornosti

Princip rovnosti a kontradiktornosti lze také nazvat právem na právní pomoc. Přičemž rovnost v civilním procesu znamená, že účastníci musí stát před soudem v rovném postavení, aniž by jedna nebo druhá strana byla jakkoliv zvýhodněna. Tento princip je vyjádřen v Ústavě čl. 96, v Listině čl. 37 a v neposlední řadě ho najedeme v § 18 OSŘ. Rovnost je vyjádřena i judikaturou Ústavního soudu ÚS ČR I ÚS 639/03, který ji vyjádřil takto: *Každá strana musí mít stejnou šanci ovlivnit úsudek orgánu, který vede řízení. S tvrzeními a důkazními návrhy jakékoliv strany se musí zacházet stejně. Soud nesmí vyplňovat svou úvahou mezeru v tvrzeních či důkazních návrzích jedné ze stran řízení v míře, která by narušovala materiální rovnost stran.*¹⁹

1.3.1.4 Princip veřejnosti

Veřejnost procesu, tedy princip veřejnosti, upravuje Evropská úmluva čl. 6 odst. 1, Ústava ČR čl. 96 odst. 2 a též Listina v čl. 38 odst. 2. Požadavek veřejnosti ovšem neplatí pro celé řízení, ale pouze pro jednu část, tj. soudní jednání. Váha, která je na dodržování veřejnosti jednání kladena, je garancí nezávislosti a nestrannosti soudu. Veřejnost slouží k ochraně stran před tajnou justicí vymykající se kontrole veřejnosti. Při veřejném jednání lze omezit či vyloučit veřejnost pouze

¹⁹ WINTEROVÁ, Alena a Alena MACKOVÁ. *Civilní právo procesní*. 8. vydání. Praha: Leges, 2015. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-076-5. str. 67.

na základě zákona. Důvody pro vyloučení najdeme v čl. 6 Evropské úmluvy O vnitrostátní úpravu se postaral Občanský soudní řád § 116.

1.3.1.5 Princip ústnosti a přítomnosti

Princip ústnosti a přítomnosti je dalším z principů, které zajišťují spravedlivý proces. Ústnost i přímost řízení se ve výsledku nevztahují na řízení, nýbrž na samotné jednání před soudem, stejně jako tomu je u zásady veřejnosti. Zásada ústnosti je protikladem zásady písemnosti, která platila v 19. století. Převzetím zásady ústnosti došlo k posílení práva na soudní ochranu a především došlo ke zrychlení soudního řízení, neboť se dá skutkový stav při ústním jednání lépe a rychleji objasnit. Přestože již není užíváno zásady písemnosti, tak i nadále musejí být ústní přednesy před soudem zaznamenávány do protokolu.

Přímostí pak rozumíme přímý neboli osobní styk soudu s účastníky. Princip přímosti se v takovém případě přímo prolíná s principem ústnosti. Využití principu přímosti slouží k nalézání pravdy a opět ke zrychlení řízení. V dnešní době je již princip přímosti z pohledu kontaktu s účastníky oslabován. Jedním z důvodů je například možnost účastníků nechat se zastoupit advokátem, tudíž se účastník k jednání nemusí vůbec dostavit. Soud ovšem má i nadále pravomoc rozhodnout o povinné účasti účastníka u soudního jednání, jestliže jej chce vyslechnout přímo.

Ústnost ani přímost řízení nejsou výslovně součástí práva na spravedlivý proces. Ústní řízení ve spojení s veřejností je ovšem u nás tradičně chápáno jako součást demokratického soudního procesu. Proto je ústnost u nás ústavní zásadou čl. 96 odst. 2 Ústavy, srov. též § 115-119a OSŘ a § 6 odst. 1 ZSS.²⁰

1.3.1.6 Princip rychlosti a hospodárnosti

Smyslem této zásady je požadavek na co možná nejrychlejší a nejlevnější průběh řízení. Princip rychlosti a hospodárnosti směřuje nejen vůči procesním úkonům soudu, ale i proti účastníkům. Pro naplnění smyslu této zásady je tedy požadována spolupráce jak soudů, tak účastníků, neboť jedině tak je možné rozhodnout v řízení co nejrychleji. Za součást tohoto principu lze tedy považovat právo na projednání věci v přiměřené lhůtě. Zásady pro určování přiměřenosti

²⁰ WINTEROVÁ, Alena a Alena MACKOVÁ. *Civilní právo procesní*. 8. vydání. Praha: Leges, 2015. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-076-5. str. 71.

délky řízení nám zformuloval Evropský soud pro lidská práva. Přiměřenost oné doby řízení musí být přezkoumávána v rámci konkrétních okolností případu, zejména se přihlíží ke složitosti věci, chování toho, kdo namítá průtahy řízení, a chování příslušných orgánů. Na průtahy v řízení si lze stěžovat dle § 164–174 ZSS podáním stížnosti k předsedovi soudu, který musí stížnost vyřídit do jednoho měsíce ode dne jejího doručení, nebo lze podat tzv. návrh na určení lhůty k provedení procesního úkonu na základě § 174a ZSS.²¹

1.3.2 Principy civilního procesu (odvětvové principy)

Odvětvové principy civilního řízení nejsou z hlediska základních lidských práv jako takové předmětem zájmu evropských orgánů. Tyto principy se týkají především úpravy procesních rolí soudu a účastníků řízení, dále jejich iniciativy a aktivity. Souhrn těchto principů či zásad tvoří charakteristiku procesu, který se může v různých zemích a různých druzích procesu lišit.

1.3.2.1 Princip dispoziční a princip oficiality

Tyto principy upravují začátek a průběh řízení. Dle těchto zásad se rozlišuje procesní iniciativa. Dle zásady dispoziční je procesní iniciativa v rukou účastníků, na rozdíl od zásady oficiality, podle které má procesní iniciativu v rukou soud.

Princip dispoziční se tedy projevuje výrazně v řízení sporném, kdy je účastníkům dána možnost disponovat řízením, tj. rozhodovat, zda řízení bude zahájeno, s jakým předmětem, s jakými účastníky a zdali bude pokračovat. Sporné řízení totiž může být zahájeno pouze podáním žaloby. Žalobce poté může s žalobou volně disponovat a je na něm, zda bude své nároky prosazovat u soudu, či nikoliv. Pro soud z této zásady vyplývá, že se bude zabývat pouze účastníky vymezeným předmětem, a to v rozsahu, v jakém to navrhovatel požaduje. Naproti tomu zásada oficiality vyjadřuje koncept řízení, při kterém je procesní aktivita v rukou soudu, v řízení se postupuje *ex officio*, tj. z úřední povinnosti.²² Princip oficiality se projevuje především v řízení nesporných. Ovšem všechna tato řízení lze zahájit i na návrh. Zásada oficiality se ale dá uplatnit i při řízení sporných, neboť po zahájení

²¹ ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. *Civilní právo procesní*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. Právní učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-437-4. str. 51.

²² SVOBODA, Karel, Renáta ŠÍNOVÁ a Klára HAMULÁKOVÁ. *Civilní proces*. V Praze: C.H. Beck, 2014. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-279-3. str. 31.

řízení podáním žaloby je soud povinen v řízení postupovat bez dalšího. Dle § 100 odst. 1 OSŘ jakmile bylo řízení zahájeno, postupuje v něm soud i bez dalších návrhů tak, aby věc byla co nejrychleji projednána a rozhodnuta.²³

1.3.2.2 **Princip projednací a vyšetřovací**

Dispoziční zásadou je, že předmět a rozsah řízení určuje ten, kdo řízení zahajuje. Otázkou je, jak soud zjistí skutkový stav, který bude základem pro jeho rozhodnutí.

V případě zásady projednací je určení rozsahu a zdrojů pro zjištění skutkového stavu v procesní dispozici účastníků. Jsou to právě účastníci, kteří vymezují, čím se soud bude zabývat na základě jakých skutečností a prostřednictvím jakých důkazních prostředků toto učiní. Tento princip se uplatňuje ve sporném řízení, kde se mimo jiné uplatňuje zmíněný princip dispoziční. Je tedy povinností stran uvést veškerá nutná skutková tvrzení na podporu jimi uplatňovaného nároku. Je zde tedy povinnost tvrzení, z čehož dále vyplývá i tzv. břemeno tvrzení, na nějž navazuje tzv. povinnost důkazní a z toho plyne tzv. důkazní břemeno. Důkazní břemeno je tedy v tomto případě na stranách.

Naproti tomu vyšetřovací zásada neboli zásada vyhledávací či inkviziční stojí na odpovědnosti soudu. Ten je povinen náležitě objasnit skutkový stav. Neznamená to ovšem, že účastníci nejsou povinni uvádět rozhodné skutečnosti a nabízet důkazy. V tomto případě je tedy povinností soudu věc náležitě vyšetřit. Vzhledem k povaze věci je zásada vyšetřovací a oficiality spojena s nesporným procesem, z čehož vyplývá fakt, že při nesporném řízení má soud učinit vše tak, aby se dobral skutečného stavu věci, přičemž ve sporech se může spolehnout na účastníky.

1.3.2.3 **Princip volného hodnocení důkazů a princip a princip legální důkazní teorie**

Pro skutková zjištění nám slouží procesní dokazování, což je právem stanovený postup soudu při získávání informací o skutečnostech důležitých pro rozhodnutí. Proces dokazování má své jednotlivé fáze a poslední z nich je právě hodnocení důkazů. Dle § 132 OSŘ soud hodnotí důkazy podle své úvahy, a to každý

²³ Zákon č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád, § 100.

důkaz jednotlivě a všechny důkazy v jejich vzájemné souvislosti. Přitom pečlivě přihlíží ke všemu, co vyšlo během řízení najevo, včetně toho, co uvedli účastníci. Hodnocením důkazů rozumíme poznávací činnost soudu, který dle vlastního přesvědčení hledá odpověď na otázku, zda tvrzení účastníka ohledně určité skutečnosti je pravdivé, nebo není. Zásada volného hodnocení důkazů tedy stojí na volné úvaze a volném hodnocení soudu, který při této činnosti není omezen žádnými právními předpisy. Nejedná se zde však o libovůli soudce, proto zde máme odůvodnění rozhodnutí. Právě v odůvodnění onoho konkrétního rozhodnutí se soud musí vypořádat s tím, jak jednotlivé důkazy zhodnotil.

Proti této zásadě nám stojí zásada legální důkazní teorie. Ta je historicky starší. U této zásady nám zákon stanoví jednak, jaký důkaz je v konkrétní věci třeba použít, jednak stanoví pevná pravidla, dle nichž soudy jednotlivé důkazy hodnotí. Náš civilní proces je plně ovládán zásadou volného hodnocení důkazů.

1.3.2.4 **Princip materiální a formální pravdy**

Výše uvedené principy představují pravidla pro dovedení procesu do jeho konce. Obecně udávají, kdo má procesní iniciativu, kdo je zatížen jakou procesní povinností a odpovědností a v jakých formách řízení probíhá. Pro skutková zjištění máme proces dokazování, na kterém se v různé míře podílejí účastníci řízení, soud i jiné subjekty. Míra jejich podílu je dána zákonnou úpravou a ovlivňuje i možnost dosažení více či méně pravdivého poznání skutkového stavu. Z těchto zásad tedy vzešel princip materiální pravdy a jeho opak, princip formální pravdy.

Princip materiální pravdy znamená, že proces je uzpůsoben tak, aby umožňoval zjištění skutkového stavu. Naproti tomu princip formální pravdy je založen na dodržení určitých forem i formulí, dle nichž je dán výsledek procesu. Zásada materiální pravdy bývá spojována s objektivní pravdou, kterou má soud zjišťovat. U principu formální pravdy se využívá subjektivní pravda stran, kdy vítězem je ta, která o své pravdě dokáže přesvědčit soud navrženými důkazními prostředky. V našem civilním soudnictví využíváme principu materiální pravdy.

1.3.2.5 **Princip jednotnosti řízení a princip koncentrační**

Princip arbitrárního pořádku, též nazýván jako princip jednotnosti řízení znamená, že řízení od svého zahájení do vynesení rozhodnutí probíhá jako jeden celek v rámci, kterého je možné činit procesní úkony a vnášet do řízení nové

skutečnosti a důkazy po celou dobu řízení. Opakem tohoto principu je princip koncentrační, kdy se řízení člení do několika stádií a s každým stádiem je spojen některý procesní úkon, který již později nelze vykonat. Oba principy se ale jeví jako ne zcela vhodné. Princip jednotnosti řízení vede v mnoha případech ke zbytečným průtahům v řízení a princip koncentrační není vždy ideální, co se zajištění výsledků řízení týče.

2 Vývoj právní úpravy koncentrace v českém civilním procesu

Na úvod je nutné zmínit, že na jakýkoliv vývoj práva a právní úpravy mají vliv historie a historické milníky jednotlivých období. Ke správnému pochopení právní úpravy *de lege lata* je vhodné se poohlédnout za právní úpravou předcházející. Civilní proces měl a má v různých zemích různé podoby právě v závislosti na době, ve které se formuloval. Z hlediska podstaty a funkce civilního procesu dnes nemají význam jeho podoby, ale jeho obecné vývojové trendy.

2.1 Vývoj právní úpravy koncentrace řízení do konce 18. století

Podstatné změny v právním řádu, především pak v soudním řízení, přineslo Obnovené zřízení zemské z roku 1627 a další procesní předpisy, které byly postupně během feudálního absolutismu vydávány. Už ve zmíněném Obnoveném zřízení zemském byla uvedena zásada soustředovací a zásada oficiality.

S reformami v oblasti civilního i trestního procesu pokračovala Marie Terezie. Ovšem pro civilní řízení se stal klíčovým Obecný soudní řád, o který se zasloužil Josef II. Civilní proces již v této době vycházel z rovnosti stran před soudem, čímž předbíhal další vývoj.²⁴ Byla zde zakotvena zásada dispoziční a zásada projednací, kdy je aktivita svěřena do rukou procesních stran. Josefínský nebo také Obecný soudní řád vydán 1. 5. 1781, jehož platnost (dnes účinnost) připadala k 1. 1. 1782, byl prvním komplexním zákonem upravující civilní soudní řízení v českých zemích. Upravoval výhradně sporné řízení. Roku 1795 došlo k vydělení několika nesporných agend, které získaly vůbec poprvé v historii charakter civilního nesporného řízení. Jednalo se především o materii dědickou, opatrovnickou, fideikomisní a úschov. Později byl novelizován jako tzv. Západohaličský soudní řád 19. 12. 1796, který byl odstraněn až jurisdikční normou, soudním řádem a exekučním řádem v r. 1895.²⁵

²⁴ MALÝ, Karel. *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*. Praha: Leges, 2010. Student (Leges). ISBN 978-80-87212-39-4. str. 191.

²⁵ Tamtéž.

2.2 Právní úprava koncentrace řízení od konce 19. století do roku 1950

Zásadní úpravou civilního soudního procesu byl zákon č. 113/1895 o soudním řízení v občanských rozepřích právních (civilní soudní řád, dále jen c. ř. s.), který nabyl účinnosti dne 1. 1. 1898.

V dnešním civilním procesu se využívá institutu přípravy jednání, kdy tehdejší obdobou byl institut tzv. prvního roku (§ 230 c. ř. s., § 239 c. ř. s. a § 440 c. ř. s.).²⁶ Ještě před nařízením tohoto tzv. prvního roku byl soud povinen zkoumat náležitosti žaloby a také procesní podmínky. První rok sloužil k vyjasnění procesních otázek mezi soudem a účastníky řízení, případně v tomto období mohlo dojít k uzavření smíru či rozsudku pro zmeškání, uznání žalovaného či vzdání žalobce.

Jako pomocný institut pro zjištění stanoviska žalovaného zde fungovala výzva k odpovědi na žalobu ve formě přípravného podání dle § 243 c. ř. s., resp. § 78 c. ř. s. Využití této výzvy záleželo na uvážení soudce, který vedl první rok. Vyjádření žalovaného muselo být kvalifikováno a učiněno ve lhůtě ne delší než čtyři týdny. Pokud žalovaný nevyhověl výzvě ve stanovené lhůtě, mohl žalobce podat návrh na vydání rozsudku pro zmeškání dle § 398 c. ř. s. Pokud však žalovaný učinil své vyjádření do okamžiku podání návrhu na vydání rozsudku pro zmeškání žalobcem, byl tento nedostatek zhojen (§ 145 c. ř. s.).²⁷ Současná právní úprava institutu kvalifikované výzvy dle § 114b OSŘ je odlišná především v ochraně žalovaného. Soud namísto rozsudku pro zmeškání vydá rozsudek pro uznání, a to i v případě, že vyjádření žalovaného dojde soudu do doby vydání rozsudku pro uznání.

Po vyjádření se žalovaného k žalobě mohl předseda senátu nařídit ústní přelíčení nebo tzv. přípravné řízení (§ 245 a násl. c. ř. s.). Tehdejší přípravné řízení bylo obdobou nynějšího přípravného řízení dle § 114c OSŘ, nicméně se jednalo o obdobu se značnými rozdíly. Hned jedním z prvních rozdílů je fakt, že přípravné řízení bylo možno nařídit i v situaci, kdy soud již předtím vyzval žalovaného

²⁶ HAMUEÁKOVÁ, Klára. *Zásada koncentrace řízení a její uplatnění v civilním soudním řízení*. Praha: Leges, 2010. Teoretik. ISBN 978-80-87212-51-6. str. 31.

²⁷ Tamtéž str. 32.

k vyjádření k podané žalobě.²⁸ Nedostavila-li se jedna ze stran k přípravnému řízení, nenastávaly pro ni automaticky negativní důsledky, jak je tomu dle současné právní úpravy dle § 114c odst. 6 a 7 OSŘ.

Účastníci mohli v rámci přípravného řízení činit skutková tvrzení a navrhopat bez omezení důkazy spočívající v jejich přípravných podáních. Ovšem stejně jako je tomu v rámci současného přípravného jednání, i zde se uplatňovala zásada koncentrace řízení. Po skončení přípravného řízení již dále nebylo možné uplatňovat další tvrzení či navrhopat důkazy (§ 263 c. ř. s.).

Po provedení přípravného řízení následovalo tzv. ústní přelíčení, které bylo ovládáno zásadou arbitrárního pořádku (§ 193 c. ř. s.) neboli zásadou jednotnosti řízení. Strany sporu mohly tedy uvádět nové skutečnosti a důkazy až do konce ústního jednání s výjimkou provedeného přípravného řízení. Soud zde měl možnost prohlásit takovýto návrh za nepřijatelný, pokud nové důkazy a skutečnosti nebyly již dříve předneseny, a to z důvodu zamezení úmyslných průtahů ze strany účastníků, přičemž jejich připuštění by výrazně zdrželo vyřízení sporu. Jednalo se o jakousi obdobu soudcovské koncentrace řízení. Dále v řízení odvolacím platil zákaz novot. Nové skutečnosti a důkazy již nebylo možné uvádět ve věci samé, nýbrž jen k podpoře či vyvrácení odvolacích důvodů.

Výrazný posun v rámci úpravy civilního procesu a soudnictví nastal v roce 1948, kdy tato změna byla důsledkem změny společenských poměrů po únorovém převratu. Nová úprava znamenala vydání zákona č. 319/1948 Sb., o zlidovění soudnictví a následně zákona č. 142/1950 Sb., o řízení ve věcech občanskoprávních (občanský soudní řád). Oba tyto zákony byly vypracovány pod vlivem sovětského práva. Hlavním smyslem a cílem této úpravy ve věcech soudnictví bylo zjednodušení soudnictví a jeho přiblížení občanům. Zejména došlo k celkovému zjednodušení procesních předpisů a ke změně organizace soudnictví za pomoci dosazení tzv. soudců z lidu nad profesionální soudce. Další změnou bylo pozvolné potlačování zásady formální pravdy, která byla postupně nahrazována zásadou materiální pravdy. Tato změna vedla k odstranění kontumačního řízení a závaznosti soudů tzv. nespornými přednesy stran.²⁹ Současně byl zaváděn systém úplné

²⁸ Rozdíl v současné úpravě nám poukazuje na nemožnost vydání nebo doručení výzvy k vyjádření po přípravném jednání dle § 114c OSŘ nebo po prvním jednání ve věci.

²⁹ FIALA, Josef. *Historický vývoj některých procesních principů, zásad a institutů civilního procesu*. Praha: Univerzita Karlova, 1974. Acta Universitatis Carolinae. Str. 60-61

apelace, tedy možnosti uvádět nové skutečnosti a důkazy v odvolacím řízení bez omezení.

Co se týče vypracování nového občanského soudního řádu, stalo se tak zákonem č. 142/1950 Sb. Záměrem bylo sjednocení občanského soudního řízení, což se projevilo souhrnnou úpravou jak řízení nalézacího, tak i řízení exekučního včetně konkursního řízení. V řízení nalézacím byla legislativně odstraněna samostatná úprava řízení sporného a řízení nesporného. Na podkladě nového procesního práva byly vypracovány principy ovládající nové civilní procesní právo. Vycházelo se z principu rovnosti účastníků civilního procesu, kdy žádný z účastníků nemá vůči jinému účastníku nadřazené postavení.

Dále se ukotvil princip materiální pravdy, který nám říká, že soud má v civilním řízení povinnost zjistit skutečný stav věci, což mu ukládá ústava. Na tento princip navazuje princip volného hodnocení důkazů soudem. Celý občanský soudní řád provázel požadavek jednotnosti řízení, kdy na základě tohoto požadavku došlo ke zformování nového principu projednacího. Zde ovšem vznikla překážka spočívající v tom, že nalézací řízení není jednotné, neboť se dělí na řízení sporné a řízení nesporné. Dle teorie tohoto principu dochází ke spolupráci účastníků a soudu na zjištění skutkového stavu věci a soud přihlíží nejen k tomu, co bylo předneseno účastníky, ale i k tomu, co vyšlo najevo v průběhu řízení. Tato teorie neuznávala existenci principu vyšetřovacího v civilním procesu. Tento nový obsah principu projednacího ale nelze považovat za jeho podstatu. Podstatou principu projednacího je, že v řízení sporném, kde tento princip platí, jsou nejen účastníci, ale i soud povinni přispět ze svých sil k tomu, aby byl skutkový stav zjištěn podle skutečného stavu věci. Důsledek tohoto zjištění však stíhá tu stranu, která se domáhá určitého soudního rozhodnutí.³⁰ Není tedy povinností soudu, aby sám za stranu potřebné přednesy a důkazy vyhledal a provedl.

Procesní právo upravuje především zahájení řízení před civilními soudy. Řízení musí být zahájeno buď na návrh, nebo z úřední povinnosti. V nové úpravě občanského soudního řádu převládalo zahájení řízení na návrh, z úřední povinnosti bývalo řízení zahájeno jen v případech, ve kterých to stanovil zákon. Tam, kde bylo

³⁰ FIALA, Josef. *Historický vývoj některých procesních principů, zásad a institutů civilního procesu*. Praha: Univerzita Karlova, 1974. Acta Universitatis Carolinae. str. 62-63.

možno zahájit řízení na návrh, ovládá civilní řízení princip dispoziční, kdežto v případech zahájení z úřední povinnosti vede princip oficiality. V občanském soudním řádu z roku 1950 ovšem platil jak princip dispoziční, tak i oficiality. Koncentrační zásada se v civilním procesu neuplatňovala.

2.3 Právní úprava koncentrace dle zákona č. 99/1963 Sb.

V šedesátých letech přichází nová etapa vývoje našeho socialistického státu. To se projevilo i v oblasti právního vývoje, jakožto v nové kodifikaci základních právních odvětví, mezi nimi i civilního práva procesního. Nový občanský soudní řád, zákon č. 99/1963 Sb., nabyt účinnosti dne 1. dubna 1964 a vycházel spolu s dalšími zákony z Ústavy z roku 1960. Nový občanský soudní řád ve svých základech plynule navázal na dvě předchozí právní úpravy, a to na zákon č. 142/1950 Sb., občanský soudní řád a zákon č. 319/1948 Sb., o zlidovění soudnictví. Základem zde byla jednotná koncepce civilního procesu bez rozlišování na řízení sporné a nesporné. Civilní soudní řízení a jeho podoba se více nezměnili, civilní proces stále vycházel z principu materiální pravdy, zásady oficiality a zásady vyšetřovací. I nadále neměla zásada koncentrace řízení v civilním procesu své místo a opodstatnění, odvolací řízení bylo založeno na systému úplné apelace.³¹

2.4 Úprava zásady koncentrace v civilním procesu po roce 1989

Po roce 1989 došlo v tehdejším Československu k pádu komunistického režimu a k politickým změnám. Bylo tedy zapotřebí změnit i některé právní předpisy. Mezi těmito předpisy byl i občanský soudní řád. Jednou z priorit zákonodárců se stala změna dosavadní koncepce civilního soudního řízení. Vzhledem k rozsáhlé koncepci stávající úpravy civilního procesu by nebylo možné, aby došlo k přijetí úplně nového kodexu. Tudíž se zákonodárce rozhodl pro úpravu civilního práva procesního za pomoci dílčích novelizací.

V souvislosti s tématem této práce je potřeba zmínit zejména zákon č. 171/1993 Sb., kterým byl do českého civilního procesu vrácen institut rozsudku pro uznání (§ 153a OSŘ) a rozsudku pro zmeškání (§153b OSŘ). Šlo o jeden z projevů

³¹ HAMUEÁKOVÁ, Klára. *Zásada koncentrace řízení a její uplatnění v civilním soudním řízení*. Praha: Leges, 2010. Teoretik. ISBN 978-80-87212-51-6. str. 39.

zásady formální pravdy, která se začala opět objevovat. V této novele také došlo k obnovení důkazního břemene a břemene tvrzení. O nejvýraznější změny v pojetí civilního soudního řízení se zasloužila tzv. velká novela občanského soudního řádu provedená zákonem č. 30/2000 Sb. a tzv. souhrnná novela občanského soudního řádu provedená zákonem č. 7/2009 Sb. Instituty koncentrace byly do naší úpravy civilního procesu vráceny novelizací občanského soudního řádu provedenou zákonem č. 30/2000 Sb.³² Především hovoříme o ustanovení § 118b, § 118c, § 205a, § 211a OSŘ. Koncentrace byla novelou zavedena ve dvou podobách, první formou je koncentrace zákonná (§ 118b, § 119a OSŘ) a druhou je koncentrace soudcovská neboli návrhová (§ 118c OSŘ).

2.5 Velká novela občanského soudního řádu, provedená zákonem č. 30/2000 Sb.

Velká novela k občanskému soudnímu řádu byla vydána pod č. 30/2000 Sb., účinnosti nabyla dne 1. 1. 2001. Obsahuje nespočet tzv. urychlovacích institutů, které mají pomoci odstranit zbytečné průtahy v soudním řízení. Soudy díky nim mohou rozhodovat o občanských právech a závazcích v přiměřené době, kdy tento požadavek vyplývá z čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod a z čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod.

Tato novela byla prvním krokem při sjednocování právní úpravy, neboť vývoj civilního procesu v Čechách byl v letech 1948–1989 velmi zanedbán a deformován.

Ve vztahu k zásadě koncentrace řízení došlo touto novelou k jejímu navrácení do sporných řízení a také k posílení zásady formální pravdy. K urychlení soudního řízení měla sloužit především kvalitní příprava soudního jednání.³³ Velkou novelou došlo také k upřesnění dosavadního znění § 114 OSŘ a zároveň zavedla ustanovení § 114a OSŘ, které se zabývá přípravou jednání a jeho obsahu. V souvislosti s přípravou jednání také došlo ke změnám v rámci přezkumu místní a věcné příslušnosti jako jedných z podmínek řízení. Hlavním novým institutem v rámci přípravy jednání bylo zavedení tzv. kvalifikované výzvy dle § 114b OSŘ. Díky

³² Koncentrace řízení do této novely nebyla institutem neznámým. Znal ji už občanský soudní řád z roku 1963, ve formě koncentrace zákonné.

³³ HAMUEÁKOVÁ, Klára. *Zásada koncentrace řízení a její uplatnění v civilním soudním řízení*. Praha: Leges, 2010. Teoretik. ISBN 978-80-87212-51-6. str. 40.

zařazení tohoto institutu získal soud prostředky, kterými mohl přimět žalovaného vyjádřit se k žalobě, a soudní řízení tak již nebylo toliko prodlužováno. Po zavedení kvalifikované výzvy již soud mohl při neaktivním přístupu žalovaného vydat rozsudek pro uznání, neboť žalovaný svou pasivitou projevuje, že nárok uznává.

Jak již bylo zmíněno výše koncentrace byla opětovně zavedena do českého civilního procesního práva v pravém slova smyslu ve formě zákonné koncentrace dle § 118b OSŘ a soudcovské koncentrace dle § 118c OSŘ. Zde zmíněná ustanovení § 118b OSŘ a 118c OSŘ měla sloužit zejména ke zvýšení odpovědnosti účastníků řízení za jeho průběh. Zákonná koncentrace ale nepůsobila pro všechna civilní řízení, nýbrž jen a pouze pro ta, která byla taxativně uvedena v ustanovení § 118b OSŘ v tehdejší znění.³⁴ Důvodová zpráva k zákonu č. 30/2000 Sb. zmiňuje zejména řízení ve věcech ochrany osobnosti podle občanského zákoníku, ve věcech ochrany proti uveřejňování informací, které jsou zneužitím svobody projevu, slova a tisku, dále řízení ve sporech o ochranu hospodářské soutěže, a o základu věci ve sporech o ochranu práv porušených nebo ohrožených nekalým soutěžním jednáním. V těchto vyjmenovaných řízeních museli účastníci uvést rozhodné skutečnosti o věci samé a označit důkazy k jejich prokázání nejpozději do skončení prvního jednání, které se v nich konalo.³⁵ Dle uvedené důvodové zprávy se zákonná koncentrace užila tam, kde to vyžadoval společenský zájem na soustředěném řízení a urychleném rozhodnutí věci.³⁶

Kromě koncentrace řízení dle § 118b OSŘ, která nastává ze zákona, může být řízení koncentrováno na základě rozhodnutí soudu o čemž pojednávalo ustanovení § 118c OSŘ. Koncentrace řízení tedy byla v rukách soudce, který ve sporu rozhodoval, ovšem tento typ koncentrace mohl být nařízen pouze na návrh některého z účastníků řízení. Pro to, aby mohla být soudcovská koncentrace nařízena muselo být splněno několik předpokladů.

Především nesmělo jít o řízení, ve kterém se uplatňovala zákonná koncentrace dle § 118b OSŘ, muselo se jednat o sporné řízení, ve kterém docházelo v rámci projednání věci k průtahům vinou některého z účastníků, a jiný z účastníků musel

³⁴ HAMUEÁKOVÁ, Klára. *Zásada koncentrace řízení a její uplatnění v civilním soudním řízení*. Praha: Leges, 2010. Teoretik. ISBN 978-80-87212-51-6. str. 41.

³⁵ Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění zákona č. 30/2000 Sb.

³⁶ viz důvodová zpráva k zákonu č. 30/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb. bod 156.

soudu navrhnout, aby na základě tohoto návrhu rozhodl o zkoncentrování řízení. Za takovéto průtahy v řízení byla považována nečinnost účastníka a jeho pasivita v rámci vylíčení, respektive nevyličení všech rozhodných skutečností či neoznačení všech potřebných důkazů. Přičemž k tomuto byl vyzíván soudem a byl poučen o důsledcích případné nečinnosti. Dále se nesmělo jednat o věci uvedené v § 120 odst. 2 tohoto zákona. V případě, že byly tyto předpoklady splněny, soud vydal usnesení, ve kterém stanovil minimálně 15denní lhůtu pro uvedení rozhodných skutečností a označení všech potřebných důkazů. Lhůta byla počítána od doručení tohoto usnesení účastníkům.

Na závěr je nutné zmínit zavedení institutu tzv. neúplné apelace, na kterém je od účinnosti tzv. velké novely postaveno odvolací řízení. Účastníci řízení před soudem prvního stupně tak mohli uplatňovat rozhodné skutečnosti a navrhnout k nim důkazy jen do vyhlášení rozhodnutí (§ 119a OSŘ). Další skutečnosti nebo důkazy mohli účastníci uplatňovat pouze za podmínek uvedených v ustanovení § 205a OSŘ.

2.6 Souhrnná novela občanského soudního řádu, provedena zákonem č. 7/2009 Sb.

Další významnou novelou pro české civilní právo procesní byla souhrnná novela občanského soudního řádu realizována zákonem č. 7/2009 Sb. Účinnost této novely nastala 1.7.2009 Sb. Za cíl si tato novela kladla především podstatné zjednodušení dosavadního civilního procesu, který se stal v důsledku mnohých změn poměrně nepřehledným a komplikovaným, což je zejména u řízení, v němž se řeší běžné občanské záležitosti a v němž se ocitne alespoň jednou každý z nás, problém.³⁷ Zákonodárce a navrhovatel chtěli skrze tuto novelu výrazným způsobem změnit civilní proces. Nejednalo se o rekodifikaci, ale pouze o změnu. Co se týče novelizací našeho civilního procesu v postkomunistické éře, šlo již o třetí zásadní změnu. První byla provedena zákonem č. 519/1991 Sb., opouštějící hmotněprávní poučovací povinnost soudu, zásadu materiální pravdy a zavádějící princip nespornosti skutkových tvrzení. Druhou změnu provedla již citovaná velká novela

³⁷ JIRSA, Jaromír. Souhrnná novela občanského soudního řádu-příležitost ke změně. *Právní rozhledy*, 2009, č. 6, str. 198-208.

občanského soudního řádu, kterou byla posílena zásada předvídatelnosti soudního rozhodnutí, koncentrace řízení a odpovědnost účastníka za výsledek sporu. A třetí novelizace v podobě tzv. souhrnné novely občanského soudního řádu cílila na zjednodušení a zefektivnění řízení, přičemž došlo i k zpřísnění koncentrace řízení v podobě zákazu užití tzv. novot³⁸.

Souhrnnou novelou došlo k markantnímu rozšíření co se týče uplatnění zásady koncentrace v civilním soudním řízení a tím došlo ke zvýšení odpovědnosti účastníků na průběh řízení. Od účinnosti této novely jsou zejména účastníci, ti kdo odpovídají za včasné a úplné zjištění skutkového stavu.

K hlavní změně v občanském soudním řádu došlo především zavedením institutu přípravného jednání (§114c OSŘ). S novou úpravou přípravného jednání se do zákona dostává další prvek koncentrace řízení, neboť právě tento úkon soudu se stává tím okamžikem, do kterého lze předkládat v řízení novoty. Další změnou bylo zrušení dělení koncentrace na zákonnou a soudcovskou. Zavedením souhrnné novely se soudcovská koncentrace zrušuje a dále se uplatňuje na všechna sporná civilní řízení pouze koncentrace zákonná dle § 118b OSŘ.³⁹

Jelikož instituty zavedené touto souhrnnou novelou občanského soudního řádu jsou uplatňovány bezmála ve stejné podobě dodnes budu se jim konkrétněji a podrobněji věnovat v následujících kapitolách této diplomové práce.

³⁸ Omezení účastníka v jeho možnosti tvrdit rozhodné skutečnosti § 101 odst. 1 písm. a), a plnit důkazní povinnosti § 101 odst. 1 písm. b) OSŘ.

³⁹ Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění zákona č. 7/2009 Sb.

3 Koncentrace řízení

Již výše bylo zmíněno, že smyslem a cílem civilního soudního procesu je poskytovat efektivní jakožto i včasnou ochranu subjektivním soukromým právům a právem chráněným zájmům. V současnosti je civilní řízení sporné výrazně ovlivněno principem nevyhnutelné zákonné koncentrace. Koncentrací se rozumí určitá procesní bariéra, která znemožňuje účastníkům řízení a i soudu (až na výjimky) vnášet do řízení další skutková tvrzení a důkazní prostředky, které mohou ovlivnit rozhodnutí ve věci samé, a to od určitého okamžiku v řízení.⁴⁰

Pokud se bavíme o efektivitě je na místě zmínit i délku civilního řízení, která je víceméně ovlivňována aktivitou a procesní disciplínou stran řízení. Právě strany jsou tedy procesně odpovědné za výsledek svého řízení. A jsou povinny ve sporu postupovat s „řádnou péčí“ o svůj spor.⁴¹

Ve sporném řízení se tedy předpokládá, že strany sporu budou aktivně jednat a naplňovat smysl civilního procesu. Kterákoliv ze stran má jako svůj hlavní cíl zvítězit ve sporu, nicméně by se společně měly snažit o co nejrychlejší projednání, respektive rozhodnutí ve věci. V soudní praxi se ovšem pravidelně setkáváme s průtahy v řízení, zapříčiněnými právě nečinnostmi účastníků řízení. Soudy tudíž potřebují účinné prostředky k tomu, aby zamezili takovému chování stran a mohly věc projednat bez zmíněných zbytečných průtahů. A právě díky prvkům koncentrace řízení dochází k onomu zrychlení a zefektivnění řešení civilních sporů. Tímto institutem se občanský soudní řád snaží donutit účastníky řízení k procesní aktivitě a ke zmíněné řádné péči o spor. Koncentrace řízení je zákonem daný časový úsek do konce, kterého mohou účastníci uvádět rozhodné skutečnosti o věci samé a navrhopat nové důkazy k prokázání těchto skutečností. Je důležité zmínit, že tento instrument sloužící k urychlení řízení lze užít pouze ve sporném řízení. Neučiní-li tedy účastníci svou povinnost tvrzení a povinnost důkazní včas, bude pro ně tato nečinnost mít negativní následky. Toto platí výhradně pro koncentraci zákonnou. Vedle koncentrace zákonné §118b OSŘ

⁴⁰ SVOBODA, Karel. *Řízení v prvním stupni. Civilní proces z pohledu účastníka*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019. Praktická knihovna (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-733-0. s. 499.

⁴¹ viz rozsudek ESLP ze dne 8. 12. 1983 ve věci Pretto a další v. Itálie (Série A č. 71).

působila koncentrace soudcovská §118c OSŘ, která byla taktéž zavedena novelou zákona č. 30/2000 Sb.

Složky koncentrace řízení úzce souvisí s principem koncentračním a s principem formální pravdy, jež byly stručně představeny v dřívější kapitole 2.3. Dále v této kapitole se zaměřím na představení institut zákonné koncentrace dle § 118b OSŘ a soudcovské koncentrace dle § 118c OSŘ ve znění zk. č. 30/2000 Sb.

3.1 Koncentrace zákonná (ex lege)

Zákonná koncentrace řízení dle § 118b OSŘ byla do občanského soudního řádu zavedena novelou občanského soudního řádu provedenou zákonem č. 30/2000 Sb., a stejně tak tomu bylo i u koncentrace na návrh účastníka rozhodnutí soudu podle § 118c OSŘ.⁴² V době účinnosti tzv. velké novely občanského soudního řádu byla koncentrace řízení v nejpřísnější podobě. Velkou novelou byl v ustanovení § 118b stanoven taxativní výčet řízení, ve kterých byly účastníci přímo povinni uvést rozhodné skutečnosti ve věci samé a označit důkazy do skončení prvního jednání, resp. do skončení přípravného jednání.⁴³ Celé ustanovení mělo tedy význam pouze v případě, že by došlo k odročení a k dalšímu jednání. Současné znění zákonné koncentrace dle ust. § 118b na rozdíl od původního obsahuje úpravu koncentrace řízení obecně se vztahující na všechna řízení, až na zákonné výjimky.⁴⁴

Zákonná koncentrace v původním znění nepůsobila v rámci prvního jednání paušálně a byla stanovena výhradně pro konkrétní typy řízení definované v ust. § 118b OSŘ, u kterých byl percipován společenský zájem na účinném a rychlém řízení či rozhodnutí. Konkrétně jsou řízení vymezena v předchozí kapitole 3.5, která se samostatně zabývá Velkou novelou občanského soudního řádu. Nicméně u téměř poloviny vymezených řízení ve věci se koncentrace aplikovala pouze na základ nároku.

⁴² BUREŠ, Jaroslav. Úprava koncentrace řízení v občanském soudním řádu účinná od 1. 7. 2009. *Bulletin advokacie*, 2009, č. 12, s. 27-32.

⁴³ BARTONÍČKOVÁ, Klára, Jana, KŘIVÁČKOVÁ. Koncentrace civilního soudního řízení zavedená zákonem č. 7/2009 Sb. a problémy s ní spojené. *Právní rozhledy*, 2009, č. 17, s. 611-615.

⁴⁴ Tamtéž.

Koncentrace řízení dle § 118b OSŘ v době účinnosti velké novely byla spjata s poučovací povinností soudu ohledně podstaty koncentrace.

3.2 Koncentrace soudcovská (rozhodnutím soudu)

Koncentrace řízení rozhodnutím soudu neboli tzv. návrhová koncentrace řízení byla do civilního sporného řízení včleněna velkou novelou občanského soudního řádu a byla upravena dnes již zrušeným ustanovením § 118c OSŘ.

Ve věcech, které se projednávaly v režimu sporného řízení, mohlo být řízení koncentrováno také na základě rozhodnutí soudu. Přičemž institut ustanovení § 118c OSŘ v podobě soudcovské koncentrace dával soudu možnost zkoncentrovat řízení, v případě, že v projednávání věci docházelo k neodůvodněným průtahům ze strany účastníka. Soud byl však vázán na návrh jiného účastníka, kterému byly průtahy na obtíž. Příčinnou průtahů byla buď nečinnost účastníka⁴⁵, anebo stav kdy účastník byl vyzván a poučen soudem, ale nevyličil všechny rozhodné skutečnosti či neoznačil potřebné důkazy. Průtahy v projednáváné věci mají za následek, že ochrana práv v občanském soudním řízení nemůže být rychlá a účinná. Koncentrací rozhodnutím soudu bylo možné se nečinností účastníka bránit, stejně tak tomu bylo i v případě jeho laxního postoje k plnění povinností tvrzení a důkazní. Soud přistoupil k rozhodnutí o koncentraci pakliže to bylo pro další řízení praktické.⁴⁶

Pokud soud využil tohoto postupu dle ustanovení § 118c OSŘ, tak vydal rozhodnutí, kterým účastníkům řízení ukládal, aby ve lhůtě sdělili všechny rozhodné skutečnosti jako i důkazy. Soud v této věci rozhodoval usnesením, a doručováno bylo všem účastníkům do vlastních rukou, přičemž odvolání bylo přípustné. Lhůta pro vyjádření se byla označena ve výroku usnesení, a nesměla být kratší než 15 dnů. Ke koncentraci tedy mohlo dojít jen v případě, že usnesení bylo řádně doručeno a nabylo právní moci. Soudcovské koncentrace však nemohlo být užito jednalo-li se o věci uvedené v § 120 odst. 2 OSŘ.

⁴⁵ Nečinný byl účastníka z pohledu ustanovení § 118c OSŘ v případě, že se nedostavil k jednání ačkoliv k němu byl předvolán, a ani včas nepožádal o odročení jednání (z důležitých důvodů).

⁴⁶ BUREŠ, Jaroslav. In: BUREŠ, Jaroslav, DRÁPAL, Ljubomír, KRČMÁŘ, Zdeněk a kol. *Občanský soudní řád*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006. ISBN 80-7179-378-7. str. 557.

Formou rozhodnutí soudu o koncentraci, jak je uvedeno výše bylo usnesení, proti kterému bylo přípustné odvolání.⁴⁷ K odvolání proti usnesení o koncentraci řízení dle § 118c OSŘ docházelo velmi často, což vyplývá i z rozsudku Nejvyššího soudu sp. zn. 26 Cdo 1335/2008, ze dne 17. 6. 2008.

Dále je nutné zmínit, že k dovolání proti usnesení nedocházelo, neboť tento postup nebyl přípustný. Přípustnost dovolání proti usnesení upravovala ustanovení § 237–239 OSŘ, ostatně je tomu tak dodnes. Z těchto ustanovení občanského soudního řádu tedy vycházela nepřipustnost ve smyslu § 118c OSŘ.

Jelikož se dle zákonodárců tento typ koncentrace (§118c OSŘ) v praxi příliš neosvědčil došlo souhrnnou novelou zákona č. 7/2009 Sb. k jejímu zrušení. Navíc byla málokdy v praxi využívána, neboť velmi často docházelo k neochotě účastníků řízení tohoto institutu využít.⁴⁸

Dle mého názoru mohl tento typ koncentrace svůj účel plnit, ovšem za předpokladu, že by s užitím tohoto institutu byli účastníci řízení správně seznámeni. Většina účastníků (jak navrhovatel, tak protistrana) se bohužel obávala důsledků koncentrace.

⁴⁷ Podané odvolání proti usnesení nemá vliv na běh lhůty, neboť je usnesení vykonatelné jeho doručením.

⁴⁸ HAMUEÁKOVÁ, Klára. *Zásada koncentrace řízení a její uplatnění v civilním soudním řízení*. Praha: Leges, 2010. Teoretik. ISBN 978-80-87212-51-6. str. 115.

4 Úprava koncentrace řízení v OSŘ

V již výše uvedených kapitolách jsem se věnovala právní úpravě institut koncentrace řízení a v této kapitole bych ráda představila koncentraci řízení *de lege lata*. Do účinnosti souhrnné novely byla soudy využívána koncentrace v režimu ustanovení §118b OSŘ v tehdy účinném znění a v režimu univerzální koncentrace dle §119a OSŘ. V neposlední řadě je nutné zmínit i ustanovení §118c OSŘ, které představovalo koncentraci soudcovskou, ta ovšem byla souhrnnou novelou zrušena. Jevila se jako neefektivní.

Od účinnosti novely občanského soudního řádu, která proběhla k datu 1. 7. 2009 byly ve sporném soudním řízení využívány již a pouze jen koncentrace dle ustanovení § 118b OSŘ a koncentrace dle § 114c odst. 5 OSŘ.

V současnosti dochází ke koncentraci civilního sporu výhradně ze zákona, a to v souvislosti se skončením prvního nebo přípravného jednání (§ 114c odst. 5, § 118b odst. 1 OSŘ) a dále v okamžiku vyhlášení rozsudku soudem prvního stupně (§ 119a odst. 1 OSŘ).⁴⁹ Dále lze koncentrace řízení v rámci svých projevů dělit dle toho, zda jsou z pohledu soudu a účastníků zcela nevyhnutelné nebo pouze fakultativní.⁵⁰ V případě, že je užití koncentrace nevyhnutelné jedná se o obligatorní zákonnou koncentraci, která se užívá u všech sporných řízení. Naproti tomu fakultativní koncentrací pak rozumíme takovou koncentraci řízení, která může nastat rozhodnutím soudu dle § 114b OSŘ. K takovéto koncentraci může dojít, ale také nemusí.

Individuální prvky koncentrace je tedy možné spatřovat v různých úsecích sporného řízení, ať již při přípravně řízení či v přípravném řízení samotném. Konkrétně již při přípravě jednání může dojít ke koncentraci na základě tzv. kvalifikované výzvy k vyjádření dle § 114b OSŘ a v rámci přípravného jednání ke koncentraci dle ustanovení § 114c OSŘ. Byť institut kvalifikované výzvy není stoprocentním projevem koncentrace řízení má v soudním řízení své místo.⁵¹

⁴⁹ SVOBODA, Karel. In: SVOBODA, Karel. *Řízení v prvním stupni. Civilní proces z pohledu účastníka*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019. ISBN 978-80-7400-733-0. str. 500.

⁵⁰ SVOBODA, Karel. *Dokazování*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer, 2009. [cit. 1. 1. 2023]. Dostupné z: https://www.aspi.cz/products/lawText/7/32626/1/2?vtextu=strana%20156#c_16723.

⁵¹ KŘIVÁČKOVÁ, Jana, Klára, HAMULÁKOVÁ. Devět měsíců účinnosti nové právní úpravy koncentrace v civilním soudním řízení z pohledu praxe. *Právní rozhledy*, 2010, č. 12, str. 441-446

4.1 Kvalifikovaná výzva dle § 114b OSŘ

Kvalifikovaná výzva byla do občanského soudního řádu zavedena velkou novelou občanského soudního řádu, zk. č. 30/2000 Sb., a určitou úpravu do dosavadní podoby znění § 114b přinesla i souhrnná novela, zk. č. 7/2009 Sb.⁵² Toto „nové“ ustanovení § 114b OSŘ dalo soudu možnost namísto standardní výzvy dle § 114a odst. 2 písm. a) OSŘ užít tzv. kvalifikovanou výzvu. Na základě tohoto nástroje by mělo dojít k zabránění průtahů ve sporu ze strany žalovaného. Dle judikatury Nejvyššího soudu se jedná o institut přípravy jednání před soudem prvního stupně, který se provádí se záměrem, aby bylo možno věc rozhodnout při prvním jednání. Soud k tomuto přistoupí v případě, že je potřeba v rámci přípravy jednání zjistit stanovisko žalovaného a nelze zde čekat jen na projev jeho vůle, zda se vyjádří či nikoliv⁵³ (srov. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 4. 2013, sp. zn. 30 Cdo 2250/2012). Přičemž *„smyslem výzvy podle § 114b o.s.ř. je zjistit, které právně významné skutkové okolnosti jsou mezi účastníky sporné a budou předmětem dokazování a které jsou nesporné a zůstanou stranou dokazování (§ 120 odst. 4 o.s.ř.), aby tak bylo možno věc rozhodnout zpravidla při jediném jednání (§ 114a odst. 1 o.s.ř.).“*⁵⁴

Institut kvalifikované výzvy je dle některých považován za jeden z projevů koncentrace řízení, a to za koncentraci na základě rozhodnutí soudu. Není však na místě tvrdit, že se jedná o koncentraci v pravém slova smyslu. Koncentrací rozumíme „zhuštění“ určitých úkonů, zejména skutkových tvrzení a navrhování důkazů, do stanoveného okamžiku, s tím, že později se k těmto úkonům již nebude přihlížet.⁵⁵ I v případě kvalifikované výzvy musí účastník učinit zmíněné úkony do soudem stanovené lhůty, která nesmí být kratší než 30 dnů od doručení usnesení. Jestliže účastník nedodrží stanovenou lhůtu pro vyjádření se, může soud vydat rozsudek pro uznání. Právě v tomto průběhu mohou být spatřovány určité prvky

⁵² HAMUEÁKOVÁ, Klára. *Zásada koncentrace řízení a její uplatnění v civilním soudním řízení*. Praha: Leges, 2010. Teoretik. ISBN 978-80-87212-51-6. str. 48

⁵³ REMEŠ, Jiří. In: REMEŠ, Jiří. *Praktický úvod do civilního řízení sporného*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2022. ISBN 978-80-7400-871-9. str. 165.

⁵⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 2. 2006, sp. zn. 26 Cdo 1253/2005.

⁵⁵ Tamtéž.

koncentrace. „Cílem zákonodárce bylo zejména urychlení soudního řízení v případech úplné procesní pasivity žalovaného.“⁵⁶

Kvalifikovanou výzvu lze vydat namísto výzvy dle § 114a odst. 2 písm. a) OSŘ nebo v případě, že této výzvě nebylo včas a řádně vyhověno. Soud může kvalifikovanou výzvu užít i v případě, že žalovaný na výzvu dle § 114a odst. 2 písm. a) OSŘ reagoval dle stanovených podmínek, ale jeho vyjádření se ve věci či doložení důkazů, jichž se dovolává, nebylo dle soudu dostatečné.

Pokud soud využije k přípravě jednání usnesení podle § 114b OSŘ, je vyloučeno, aby nařídil přípravné jednání dle § 114c OSŘ.⁵⁷

V případě, že se rozhodnutím soudu užije tzv. kvalifikovaná výzva bude usnesením žalovanému uloženo, aby se ve věci písemně vyjádřil a pro případ, že by nárok v žalobě uvedený zcela neuznal, musí ve vyjádření uvést rozhodující skutečnosti na nichž staví svou obranu. K vyjádření musí doplnit listinné důkazy, jichž se dovolává. Pokud se ovšem žalovaný nevyjádří na výzvu soudu včas, a to bez uvedení vážného důvodu, má se za to, že nárok, který je v žalobě proti němu uplatňován, uznává. O tomto postupu ovšem musí být účastník soudem řádně poučen. Soud pak v takovém případě může vydat rozsudek pro uznání dle § 153a odst. 3 OSŘ.

„K náležitostem výzvy soudu žalovanému, aby se k věci písemně vyjádřil a k předpokladům vydání rozsudku pro uznání

- 1. Výzva soudu k písemnému vyjádření dle § 114b o. s. ř. musí obsahovat poučení žalovaného o tom, že na základě fikce uznání lze rozhodnout rozsudkem pro uznání.*
- 2. Soud může vyzvat žalovaného k písemnému vyjádření dle § 114 o. s. ř. také v případě, je-li ve věci vydán platební rozkaz. Obě tato rozhodnutí musí být doručena žalovanému současně, popř. musí být pojata do jedné listiny.“⁵⁸*

⁵⁶ TIKAL, František a SÁDLO, Jan. Kvalifikovaná výzva a rozsudek pro uznání – 1. část. In: *EPRAVO.CZ* [online]. 29. 1. 2018 [cit. 8. 3. 2023]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/kvalifikovana-vyzva-a-rozsudek-pro-uznani-1-cast-106918.html>.

⁵⁷ BUREŠ, Jaroslav. In: DRÁPAL, Ljubomír, BUREŠ, Jaroslav a kol. *Občanský soudní řád I, II*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-107-9. s. 790.

⁵⁸ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 14. 10. 2002, sp. zn. 8 Cmo 81/2002-30.

Nicméně ustanovení § 114b OSŘ po souhrnné novele výslovně určuje, že rozsudek pro uznání nemůže soud vydat jestliže jsou splněny předpoklady pro zastavení řízení nebo odmítnutí žaloby.

De *lege ferenda* spatřuji určitou kolizi s ustanovením § 114a OSŘ, byť je sice výzva dle § 114a pouze „dobrovolná“ a založena na určité včasné kooperaci účastníků řízení, jeví se mi jako neúčelné a zdlouhavé opakovaně účastníka vyzývat. Dle mého názoru by bylo vhodnější rovnou účastníky vyzvat dle kvalifikované výzvy a poučit ho o následcích nevčasné reakce.

4.2 Přípravné jednání

I zde dominovala souhrnná novela, provedená zákonem č. 7/2009, neboť na jejím základě byl do občanského soudního řádu zaveden institut přípravného jednání. Nalezneme ho pod ustanovením § 114c OSŘ, i když by se dalo říci, že obdobným byl již institut „prvního roku“ ust. § 114c OSŘ ve znění zákona č. 59/2005 Sb.⁵⁹ Přípravné jednání je svou povahou shodné s institutem prvního roku, zároveň však klade na účastníky řízení mnohem vyšší nároky a procesní odpovědnost v podobě zavedení zákonné koncentrace skutkových tvrzení a návrhu důkazů a negativních následků nedostavení se účastníků, a to jak žalovaného, tak žalobce, k tomuto přípravnému jednání.⁶⁰ I v případě zavedení přípravného jednání bylo záměrem zákonodárce urychlit a zefektivnit řízení tak, aby předseda senátu po přípravném jednání mohl věc rozhodnout při prvním jednání.

Na úvod je důležité zmínit, že přípravné jednání neslouží k rozhodnutí ve věci samé jako je tomu dle ust. § 115 OSŘ a nelze zde tedy vydat meritorní rozhodnutí.

⁵⁹ „(1) Ukazuje-li se, že postupem podle § 114a odst. 2 a § 114b nemůže být jednání připraveno tak, aby bylo možné věc rozhodnout při jediném jednání, předseda senátu, s výjimkou věcí, v nichž se takový postup jeví neúčelným, předvolá k soudu účastníky řízení a jejich zástupce. Při tomto úkonu jim poskytne potřebná poučení, pokusí se o smírné vyřízení věci a vyzve je, aby splnili své procesní povinnosti, zejména aby do protokolu doplnili svá skutková tvrzení a návrhy na provedení důkazů; § 118a zde platí obdobně. Je-li to potřebné, uloží jim, aby nejpozději při jednání splnili v zájmu dosažení účelu řízení další procesní povinnosti.“

BUREŠ, Jaroslav. In: BUREŠ, Jaroslav, DRÁPAL, Ljubomír, KRČMÁŘ, Zdeněk a kol. *Občanský soudní řád*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006. ISBN 80-7179-378-7. s. 530.

⁶⁰ HAMUEÁKOVÁ, Klára. *Zásada koncentrace řízení a její uplatnění v civilním soudním řízení*. Praha: Leges, 2010. Teoretik. ISBN 978-80-87212-51-6. str. 80.

Lze říci, že institut přípravného jednání je alternativou ke kvalifikované výzvě, avšak následky nedostavení se k přípravnému jednání mohou být stejně fatální jako je tomu u kvalifikované výzvy. V případě, že soud nemůže rozhodnout bez nařízení jednání dle § 115a OSŘ a nebylo možné připravit jednání, tak aby byla věc rozhodnuta při prvním jednání, má tedy dvě možnosti. Buď vydat kvalifikovanou výzvu, anebo nařídit přípravné jednání.⁶¹

4.2.1 Podmínky pro nařízení přípravného jednání

K tomu, aby předseda senátu mohl nařídit a provést přípravné jednání, musí být splněny podmínky uvedené v ustanovení § 114c odst. 1 OSŘ. Přípravné jednání má ovšem smysl jen v případě, že k rozhodnutí o věci samé bude nutné nařídit jednání (§ 115 OSŘ). Naproti tomu přípravné jednání nelze užít tam, kde soud může rozhodnout jen na základě účastníky předložených listinných důkazů a účastníci se práva na projednání věci vzdali, případně s rozhodnutím věci bez nařízení jednání souhlasí (§ 115a OSŘ). Přičemž využití přípravného jednání předpokládá určitou chronologii přípravných úkonů. Tato chronologie vychází zejména z toho, že se předseda senátu nejprve pokusil o přípravu jednání dle § 114a odst. 2 OSŘ, kdy tímto postupem nebylo dosaženo kýženého účelu přípravy jednání. Dále také může jít o situaci, že soudce k přípravě jednání dle § 114a odst. 2 vůbec nepřistoupí, neboť tímto postupem by nebyla naplněna podstata řádné přípravy jednání. Současně s tímto pak vychází ust. § 114c odst. 1 z toho, že přípravné jednání lze uložit tam, kde nebylo užito kvalifikované výzvy dle § 114b.⁶² Zakotvením této podmínky se chtěl zákonodárce vyhnout nadbytečnému zatěžování účastníků řízení a nevhodnému vrstvení těchto institutů.⁶³

Jestliže jsou splněny veškeré výše uvedené podmínky, předseda senátu poté musí zvážit zda-li se nařízení a provedení přípravného jednání jeví jako účelné

⁶¹ JANDUS, Karel, ONDRÁČKOVÁ, Marta. Přípravné jednání a koncentrace řízení po novele OSŘ a jejich důsledky pro některé další procesní instituty, In: *EPRAVO.CZ*. 28. 4. 2009 [online]. [cit. 10. 3. 2023]. Dostupný z: www.epravo.cz.

⁶² KRÁLÍK, M., VAŠÍČEK, J. In: ADAMOVI, H., BÍLKOVÁ, J., ČUHELOVÁ, K., DÁVID, R., DOBROVOLNÁ, E., DVOŘÁK, B., HANÁKOVÁ, V., HRÁDEK, J., HRDLÍČKA, M., CHALUPA, R., JAKŠIČ, V., JURÁŠ, M., KOVÁŘOVÁ KOCHOVÁ, I., KRÁLÍK, M. a kol. *Občanský soudní řád: Praktický komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 10. 3. 2023]. Dostupné z: www.aspi.cz.

⁶³ KŘIVÁČKOVÁ, Jana, Klára, HAMULÁKOVÁ. Devět měsíců účinnosti nové právní úpravy koncentrace v civilním soudním řízení z pohledu praxe. *Právní rozhledy*, 2010, č. 12, str. 441-446.

vzhledem k okolnostem. Přičemž za neúčelnost lze považovat především jednoduchost věci.⁶⁴

Pokud tedy soud shledá nařízení přípravného jednání jako účelné, předvolá účastníky a jejich zástupce, případně i další osoby pro řízení potřebné. Přičemž usnesení o nařízení přípravného jednání musí být doručeno do vlastních rukou bez možnosti náhradního doručení. Toto předvolání musí být účastníkům doručeno nejméně 20 dnů před dnem konání přípravného jednání.⁶⁵ V ustanovení § 114c odst. 2 OSŘ je jasně zakotveno, že k řízení jsou předvoláni jak účastníci, tak jejich zástupci, z čehož vyplývá, že předvolání nelze doručit pouze zástupci účastníka, ale i účastníkovi. Touto problematikou se již zabýval i Nejvyšší soud, kdy ve svém rozsudku ze dne 28. 11. 2013, sp. zn. 23 Cdo 1213/2013 uvádí, že: *„Dovolací soud dospěl k závěru, že pokud z ustanovení § 114c odst. 2, věty první, o. s. ř. vyplývá, že k přípravnému jednání předvolá předseda senátu účastníky a jejich zástupce, popřípadě též další osoby, jejichž přítomnosti je třeba, je namístě přisvědčit dovolatelce, že bylo třeba, aby soud k přípravnému jednání předvolal nejen zástupce účastníků, ale i účastníky samotné. Jak však vyplývá ze skutkových zjištění, byli k přípravnému jednání předvoláni jen právní zástupci žalované a nikoliv samotní účastníci. Nebyly tedy naplněny podmínky pro vydání rozsudku pro uznání podle § 153a odst. 3 o. s. ř., jestliže nenastala fikce uznání závazku ve smyslu § 114c odst. 6 o. s. ř., podle něhož, nedostaví-li se žalovaný k přípravnému jednání, ačkoliv byl řádně a včas předvolán nejméně 20 dnů předem a řádně mu byla doručena žaloba, aniž by se včas a z důležitého důvodu omluvil, má se, s výjimkou věcí, v nichž nelze uzavřít a schválit smír (§ 99 odst. 1 a 2), a věci uvedených v § 120 odst. 2, za to, že uznává nárok, který je proti němu uplatňován žalobou; o tomto následku (§ 153a odst. 3) musí být poučen v předvolání k přípravnému jednání. To neplatí, jsou-li splněny předpoklady pro zastavení řízení nebo odmítnutí žaloby.*

Nebyla-li tedy žalovaná řádně předvolána k přípravnému jednání, nebyly naplněny podmínky pro vydání rozsudku pro uznání a nebylo třeba se již zabývat

⁶⁴ JIRSA, Jaromír. Souhrnná novela občanského soudního řádu-příležitost ke změně. *Právní rozhledy*, 2009, č. 6, str. 208.

⁶⁵ BUREŠ, Jaroslav. In: DRÁPAL, Ljubomír, BUREŠ, Jaroslav a kol. *Občanský soudní řád I, II*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-107-9. str. 802.

dalšími námitkami dovolatelky, kterými zpochybňovala i řádné doručení předvolání k přípravnému jednání jejího právního zástupce.“⁶⁶

V usnesení o nařízení přípravného jednání musejí být účastníci a jejich zástupci řádně poučeni o následcích nedostavení se k tomuto jednání. Těmi to následky se budu detailněji zabývat v kapitole 6.

4.2.2 Obsah přípravného jednání

Obsahem přípravného jednání jsou úkony činěny předsedou senátu a účastníky uvedené v ustanovení § 114c odst. 3 OSŘ. Je zde taxativně stanoveno, co je náplní přípravného jednání. Předseda senátu, zejména v součinnosti s účastníky, objasní zda jsou splněny podmínky řízení, a případně přijme opatření k odstranění zjištěného nedostatku podmínek řízení, vyzve účastníky, aby do protokolu doplnili svá potřebná tvrzení o skutečnostech rozhodných pro věc a návrhy na provedení důkazů k jejich prokázání, a aby splnili své procesní povinnosti o čemž je poučí (§ 118a OSŘ platí obdobně). V první řadě se ovšem předseda senátu má snažit o smírné vyřešení věci či může účastníkům nařídit první setkání s mediátorem dle § 100 odst. 2 OSŘ, je-li to účelné a vhodné.⁶⁷

Veškeré tyto úkony mají především sloužit k přípravě samotného jednání tak, aby věc mohla být co nejrychleji projednána a rozhodnuta. Obsah přípravného jednání byl však novelou č. 7/2009Sb. rozšířen o možnost zkoumání procesních podmínek v součinnosti s účastníky řízení. K tomuto Jirsa uvádí že, : „*Samotný průběh přípravného jednání by neměl být až na výjimky zatěžován tím, že soud bude spolu s účastníky vyjasňovat, zda jsou splněny podmínky řízení (to by mělo být vyjasněno ještě před jeho konáním), či odstraňováním nedostatků v tvrzení (k tomu má sloužit především písemná výzva podle § 43 odst. 1 – v případě žalobce a § 114b odst. 1 – v případě žalovaného).*“⁶⁸

Podmínkami řízení rozumíme takové podmínky, které jsou důležité pro meritorní rozhodnutí a bez nichž nemůže být rozhodnuto. Soud má vzhledem k jejich významu povinnost k nim přihlížet v průběhu celého řízení.

⁶⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 11. 2013, sp. zn. 23 Cdo 1213/2013.

⁶⁷ Zákon č. 99/1963 Sb.

⁶⁸ JIRSA, Jaromír. Souhrnná novela občanského soudního řádu-příležitost ke změně. *Právní rozhledy*, 2009, č. 6, str. 208.

V této problematice se tedy přikláním k názoru doktora Jirsy neboť přípravné jednání by nemělo být zatěžováno přezkoumáváním procesních podmínek. Opět tak dochází ke zbytečným průtahům v řízení, kterým může být jednoduše zamezeno.

Důležitými body novelizovaného znění ustanovení § 114c OSŘ jsou odstavce 4, 5 a 6. V § 114c odst. 4 je účastníkům dána lhůta pro splnění procesních povinností do skončení přípravného jednání a v případě potřeby je tato lhůta prodloužena přičemž nesmí být delší než 30 dní. Předseda senátu je povinen před skončením přípravného jednání účastníky perfektně poučit o tom, že možnost přihlídnutí k důkazům a tvrzením, je možná jen za podmínek uvedených v § 118b odst. 1 OSŘ.⁶⁹

4.3 Koncentrace řízení dle § 118b OSŘ

O zákonné koncentraci jsem se zmiňovala již v předchozích kapitolách této práce. Do občanského soudního řádu byla zavedena velkou novelou č. 30/2000 Sb. a v tomto původním znění se vztahovala pouze na řízení taxativně uvedená v ustanovení §118b OSŘ. Co se týče působnosti koncentrace řízení. Zásada koncentrace řízení zakotvená v § 118b odst. 1 se netýká právního posouzení ani právní kvalifikace tvrzeného názoru. Vztahuje se výlučně na skutková tvrzení, kterými je vymezen předmět řízení, a na označení důkazů, jichž se účastník dovolává. Týká se konkrétně především tzv. novot, tedy nových tvrzení a důkazů, které účastník neuplatnil a nenavrl do zákonem stanovené doby, ač tyto „novoty“ uplatnit mohl.⁷⁰

Nové znění zákonné koncentrace dle § 118b OSŘ zpřísňuje dosavadní zákonnou koncentraci řízení, a to tak, že ji zavádí pro veškerá řízení.⁷¹ Zákonná koncentrace se tedy nově uplatňuje jak ke konci přípravného jednání, tak ke konci prvního jednání ve věci, až na výjimky. Výjimkami rozumíme věci uvedené

⁶⁹ JIRSA, Jaromír. *Občanský soudní řád, 2. část: Soudcovský komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 6. 3. 2023]. Dostupné z: www.aspi.cz.

⁷⁰ REMEŠ, Jiří. *Praktický úvod do civilního řízení sporného*. V Praze: C.H. Beck, 2022. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-871-9. str. 265.

⁷¹ JIRSA, Jaromír. *Občanský soudní řád, 2. část: Soudcovský komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 6. 3. 2023]. Dostupné z: www.aspi.cz.

v ustanovení § 120 odst. 2 OSŘ a případy, kdy účastníci nebyli řádně poučeni dle § 118b odst. 2 a dle § 114c odst. 5 OSŘ.

Pokud tedy ve věci bylo nařízeno přípravné jednání dle ust. § 114c OSŘ mohou účastníci uvádět rozhodné skutečnosti a důkazy k nim jen do skončení přípravného jednání, avšak soudce zde může na žádost účastníka poskytnout dodatečnou lhůtu k doplnění, a ta nesmí přesahovat 30 dnů. V případě, že přípravné jednání dle § 114c OSŘ provedeno nebylo, mohou účastníci uvést rozhodné skutečnosti o věci samé a označit důkazy k jejich prokázání jen do skončení prvního jednání, popřípadě do uplynutí lhůty, která byla účastníkům poskytnuta (§ 118b OSŘ). Soudce v tomto případě může účastníkům poskytnout dodatečnou lhůtu k doplnění, jejíž výše není na rozdíl od lhůty u ust. 114c odst. 4 OSŘ zákonem stanovena. K tomuto se vyjádřil i Nejvyšší soud ve svém rozsudku ze dne 21. 10. 2020, sp. zn. 22 Cdo 2189/2019, ve kterém uvádí že: *„Soud není omezen v maximální délce lhůty podle § 118b odst. 1 věty druhé o. s. ř. a ve vztahu ke lhůtě může předseda senátu reagovat na specifické okolnosti věci a na vývoj prvního jednání. Stanovení lhůty delší než 30 dnů by však mělo být spíše výjimečné a řádně odůvodněné okolnostmi konkrétního případu.“*⁷² Soudci je tak poskytnut dostatečný prostor pro jeho úvahu a určení délky lhůty dle konkrétních okolností a potřeb případu, nicméně by nemělo docházet ke zbytečnému protahování řízení.

Pokud se přípravné jednání nekonalo, pak nastává koncentrace řízení při skončení prvního jednání ve věci samé. Důležitým aspektem pro správné užití institutu koncentrace dle § 118b OSŘ je poučovací povinnost soudu. Účastníci musejí být o následcích prvního jednání řádně poučeni. Zákon sice zakotvuje obecnou potřebu účastníky o koncentraci poučit, nicméně výslovně nestanovuje poučení o tom jaké jsou důsledky prvního jednání. S tímto problémem se vypořádal Nejvyšší soud, který ve svém rozhodnutí uvedl, že: *„Koncentrace řízení nenastává, jestliže účastníci nebyli o tzv. koncentraci řízení a o jejích účincích poučeni jak v předvolání k přípravnému jednání, jednání nebo dalšímu jednání, tak i před skončením přípravného jednání, jednání nebo dalšího jednání, má-li v této době nastat tzv. koncentrace řízení.“*⁷³

⁷² Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 10. 2020, sp. zn. 22 Cdo 2189/2019.

⁷³ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 4. 9. 2013, sp. zn. 31 Cdo 4616/2010.

V tomto rozhodnutí Nejvyšší soud také uvádí co lze dle § 118b odst. 1 OSŘ pokládat za první jednání. Přičemž jeho stanovisko se váže k obsahu onoho prvního jednání.⁷⁴

4.3.1 Výjimky z koncentrace dle § 118b

Ustanovení § 118b OSŘ stanovuje výjimky společné oběma zákonným koncentracím, a to jak pro případy uvedené v ust. § 118b, tak pro případy v § 114c OSŘ. Přičemž se budu věnovat výhradně výjimkám dle § 118b. Za podmínek splněných v zákoně uvedených mohou účastníci uvést rozhodné skutečnosti a označit důkazy i po skončení přípravného jednání, respektive prvního jednání ve věci, nejpozději však do vyhlášení rozhodnutí (§ 119a OSŘ). K později uvedeným důkazům a skutečnostem může soud přihlídnout jen za podmínek taxativně vyjmenovaných v § 205a OSŘ. Toto neplatí pro situace uvedené v § 120 odst. 2 OSŘ.⁷⁵ První výjimkou na základě, které smí soud po zkoncentrování řízení přihlídnout k nově uvedeným skutečnostem a důkazům je případ kdy jde o skutečnosti nebo důkazy, jimiž má být zpochybněna věrohodnost provedených důkazních prostředků. Posouzení věrohodnosti důkazů je přitom jedním z prvků hodnocení důkazů.

K této výjimce se vyjádřil ve svém rozhodnutí i Nejvyšší soud rozsudkem ze dne 28. 5. 2009, sp. zn. 30 Cdo 2310/2007. Tento judikát uvádí, že: *„Koncentrace řízení podle § 118b odst. 1 OSŘ se nevztahuje na skutečnosti a důkazy, jimiž účastník hodlá zpochybnit věrohodnost provedených důkazů. Jde o případy, kdy účastník pomocí tvrzení a prostřednictvím důkazů prokáže takové skutečnosti, které mohou mít samy o sobě nebo ve spojení s již známými skutečnostmi vliv na hodnocení soudem provedeného důkazního prostředku z hlediska jeho věrohodnosti (jde např. o prokázání toho, že svědek vypovídal o věci pod vlivem návodu nebo výhrůžky, že listina je falzifikátem, že znalec byl při podání posudku „ovlivněn“ úplatkem, apod.). Ke zpochybnění věrohodnosti provedených důkazů naproti tomu nemůže vést to, že účastník řízení navrhne důkazy, jejichž*

⁷⁴ „První jednání“ lze pokládat ve smyslu § 118b odst. 1 věty druhé OSŘ (ve znění do 31. 8. 2012) za skončené jen tehdy, byly-li při něm provedeny alespoň všechny úkony uvedené v § 118 odst. 1, 2 OSŘ viz Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 4. 9. 2013, sp. zn. 31 Cdo 4616/2010. [cit. 7. 3. 2023]. Dostupné z: [www. Beck-online.cz](http://www.Beck-online.cz)

⁷⁵ HAMUEÁKOVÁ, Klára. *Zásada koncentrace řízení a její uplatnění v civilním soudním řízení*. Praha: Leges, 2010. Teoretik. ISBN 978-80-87212-51-6. str. 98.

*pomocí lze skutkový stav zjistit jinak, než vyplývá z provedených důkazů, které byly navrženy do skončení prvního jednání, které se ve věci konalo; navržením takových důkazů účastník nezpochybnuje věrohodnost provedených důkazních prostředků, ale v rozporu se zásadou koncentrace řízení se domáhá, aby jejich pomocí byl skutkový stav věci zjištěn jinak, než jak se podává z řádně a včas navržených důkazů“.*⁷⁶ Nicméně zákonná definice pojmu věrohodnost důkazního prostředku i přes jeho význam nejen při hodnocení důkazů zcela chybí, a je vykládán pouze soudní judikaturou.⁷⁷ Věřohodnost je nutné v rámci hodnocení důkazů posuzovat u všech důkazních prostředků.

Druhou výjimku tvoří takové skutečnosti a důkazy, které nastaly po přípravném jednání nebo které účastník nemohl bez své viny včas uvést. V souvislosti s tímto případem, ale zákon neřeší případ, kdy by přípravné jednání provedeno nebylo a rozhodné skutečnosti a důkazy nastaly až po prvním jednání ve věci. Naproti tomu případ kdy přípravné jednání nařízeno a provedeno bylo, přičemž následně nastaly nové rozhodné skutečnosti či důkazy se obejde bez problému. V tomto případě k nově uvedeným skutečnostem a důkazům přihlédnout lze až do vyhlášení rozhodnutí soudu prvního stupně (§ 119a OSŘ).

Problém nastává až v situaci, kde přípravné jednání nařízeno a provedeno nebylo a rozhodné skutečnosti a důkazy nastanou až po skončení prvního jednání ve věci, popřípadě až po uplynutí lhůty k doplnění. V případě, že tato situace nastane je možné ji řešit dvojím způsobem. Buď lze postupovat dle *analogie legis* a na situaci aplikovat výše zmiňovanou výjimku, anebo lze tyto nové skutečnosti a důkazy podřadit pod jinou z výjimek. Jedná se o výjimku, kdy účastník nové skutečnosti a důkazy nemohl bez své viny včas uvést. Za takovéto skutečnosti a důkazy se ve smyslu § 228 odst. 1 písm. a) OSŘ považují skutečnosti a důkazy, které v době řízení existovaly, ale účastník je bez své viny nemohl v tomto původním řízení použít. K tomuto se vyjádřil i Nejvyšší soud rozhodnutím ze dne 26. 9. 2002, sp. zn. 20 Cdo 1170/2001 srovnatelně k tomuto uvádí Nejvyšší soud ve svém rozhodnutí ze dne 27. 3. 2019, sp. zn. 22 Cdo 498/2019 že: „*Obnovu řízení lze zpravidla povolit jen tam, kde účastník neměl objektivně žádnou vinu na tom, že*

⁷⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 5. 2009, sp. zn. 30 Cdo 2310/2007.

⁷⁷ viz např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. 7. 2003, sp. zn. 21 Cdo 818/2003.

*nemohl uplatnit relevantní skutečnosti, rozhodnutí nebo důkazy.*⁷⁸ Pokud by se tedy jednalo o tuto situaci, ve které účastník bez své viny nemohl použít skutečnosti a důkazy již před soudem prvního stupně v původním řízení, je zde patrný důvod pro podání žaloby na obnovu řízení.

Poslední výjimku upravenou § 118b odst. 1 OSŘ představuje možnost soudu přihlídnout i ke skutečnostem a důkazům, které účastníci uvedli až poté, co byl některý z nich vyzván k doplnění rozhodujících skutečností podle § 118a odst. 1 až 3 OSŘ.⁷⁹ Nové skutečnosti a důkazy lze tedy uvést v případě, že byl některý z účastníků vyzván k doplnění rozhodujících skutečností dle § 118a odst. 2 OSŘ, a má-li soudce za to, že věc je možné po právní stránce posoudit jinak než podle účastníkova prvního názoru. Z formulace této výjimky vyplývá, že vyzve-li soud některého z účastníků řízení k doplnění rozhodujících skutečností dle § 118a odst. 2 OSŘ, budou moci všichni účastníci řízení doplnit nejen skutečnosti, ale i důkazy kdykoliv do vyhlášení rozhodnutí soudu prvního stupně.⁸⁰ Pokud tedy soudce v tomto případě uplatní výzvu, dojde k prolomení koncentrace ve vztahu ke skutečnostem a důkazům, kterých se výzva týká. Tato výjimka také otvírá prostor k diskuzi ohledně účinků výzvy dle § 118a odst. 2 OSŘ, jde o to jaké účinky tato výzva má s ohledem na okamžik, kdy byla učiněna. Neboť v případě, kdy soud vyzve účastníka k doplnění rozhodujících skutečností v průběhu přípravného jednání, popř. prvního jednání ve věci, nebylo-li přípravné jednání nařízeno a provedeno, je zde možnost, že se na takové skutečnosti a důkazy bude vztahovat koncentrace dle § 114c OSŘ, resp. § 118b OSŘ. A v takovém případě nedojde k prolomení zásady koncentrace řízení.⁸¹

K tomuto dále říci, že soud je v takovémto případě povinen před skončením přípravného jednání účastníky poučit o koncentraci řízení dle § 114c odst. 5. OSŘ. Jak již bylo uvedeno výše zákon v souvislosti s koncentrací řízení ke skončení prvního jednání ve věci výslovně neupravuje. Pokud tedy dojde k situaci, že soud opomene poučit účastníky řízení o koncentraci rozhodných skutečností a důkazů do

⁷⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 3. 2019, sp. zn. 22 Cdo 498/2019.

⁷⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 6. 2013, sp. zn. 29 Cdo 604/2012.

⁸⁰ BARTONÍČKOVÁ, Klára, Jana, KŘIVÁČKOVÁ. Koncentrace civilního soudního řízení zavedená zákonem č. 7/2009 Sb. a problémy s ní spojené. *Právní rozhledy*, 2009, č. 17, str. 611-615.

⁸¹ HAMUEÁKOVÁ, Klára. *Zásada koncentrace řízení a její uplatnění v civilním soudním řízení*. Praha: Leges, 2010. Teoretik. ISBN 978-80-87212-51-6. str. 105.

skončení prvního jednání, může v důsledku takovéto vady nastat koncentrace řízení. Proti tomuto by se ovšem účastníci mohli bránit až eventuálním odvoláním. S tímto postupe souhlasí i Jaroslav Bureš, který ve svém komentáři občanského soudního řádu uvádí, že pokud soud nepoučil účastníky o koncentraci k prvnímu jednání, účinky koncentrace nastávají i tak, nýbrž řízení je tímto zatíženo vadou. Proti této vadě se ovšem mohou účastníci odvolávat dle § 205 odst. 2 písm. b) OSŘ.⁸² S tímto si dovolím nesouhlasit neboť celý civilní proces provázejí základní zásady civilního procesu, kterých je nutné se držet. Především se jedná o rychlost a hospodárnost, kdy tímto postupem by ovšem docházelo k jejich neakceptaci. Dále je tuto situaci možno řešit i jiným způsobem, kdy lze přihlédnout k ustanovení § 114c OSŘ, které upravuje výjimku z koncentrace v případě nepoučení. Ustanovení § 114c OSŘ tedy lze analogicky použít s § 118b odst. 3 OSŘ, přičemž na tyto rozhodné skutečnosti a důkazy by se vztahovala koncentrace dle § 119a OSŘ a bude je možno uvádět až do vyhlášení rozhodnutí soudu prvního stupně.⁸³ K této situaci se vyjádřila ve své knize i doktorka K. Hamul'áková, která doporučuje výslovné zakotvení poučovací povinnosti soudu v rámci ustanovení § 118b OSŘ.⁸⁴

4.3.1.1 Vliv koncentrace řízení na přistoupení a záměnu účastníků

Nynější znění zákona upravuje i případ, kdy dojde v rámci řízení ke změně osoby účastníka nebo změně žaloby (§ 118b odst. 2 OSŘ).

Pokud tedy soud uzná za možné přistoupení dalšího účastníka dle § 92 odst. 1 anebo záměnu účastníka dle § 92 odst. 2 OSŘ, pak nastávají účinky koncentrace řízení ve vztahu s novými účastníky skončením prvního jednání, které bylo nařízeno po přistoupení nebo záměně účastníka a které se ve věci konalo. Soud je v tomto případě povinný o těchto účincích účastníky poučit v předvolání k tomuto jednání. V případě záměny a přistoupení dalšího účastníka tak účinky koncentrace nastávají až ke skončení prvního jednání, které bylo nařízeno po přistoupení nebo záměně, a to ve vztahu mezi novými účastníky. A tam kde dosavadní žalobce z řízení vystoupil a na jeho místo nastoupil nový žalobce, anebo kde dosavadní

⁸² DRÁPAL, Ljubomír. In: BUREŠ, Jaroslav, DRÁPAL, Ljubomír, KRČMÁŘ, Zdeněk a kol. *Občanský soudní řád*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006. ISBN 80-7179-378-7. str. 1070.

⁸³ HAMUĚÁKOVÁ, Klára. *Zásada koncentrace řízení a její uplatnění v civilním soudním řízení*. Praha: Leges, 2010. Teoretik. ISBN 978-80-87212-51-6. str. 109.

⁸⁴ Tamtéž.

žalovaný vystoupil a nastoupil nový žalovaný, se účinky koncentrace, které nastaly ke konci přípravného jednání, popř. ke skončení prvního jednání anulují a nastávají až ve chvíli skončení prvního jednání, které bylo nařízeno po připuštění záměny.⁸⁵

Zákon upravuje ono prolomení koncentrace ve vztahu k novým účastníkům, přičemž tato úprava lze vztáhnout i na původní účastníky řízení. Možnost uvádět nové důkazy a skutečnosti po zákonem stanoveném limitu se tak týká i původních účastníků, ale jen v případě, že tyto skutečnosti a důkazy vztahují k nově vstoupivším účastníkům. Ve vztahu k původním účastníkům se tedy jedná o výjimku ze zákonem stanovené koncentrace dle § 118b odst. 1, resp. § 114c OSŘ. Přesto i původní účastníci musejí být o této variantě poučeni. A nebudou-li původní účastníci řízení poučeni o prolomení koncentrace ve vztahu k přistoupivším účastníkům, omezení koncentrace řízení pro ně poté platit nebude a mohou tedy uvádět rozhodné skutečnosti a důkazy až do vyhlášení rozhodnutí dle § 119a odst. 1 OSŘ.⁸⁶

Zde je příhodné zmínit, že uvedená výjimka z koncentrace neplatí pro změnu v osobách účastníků, viz univerzální sukcese podle § 107 OSŘ či singulární sukcese dle § 107a OSŘ. Na základě této skutečnosti musí nový účastníci přijmout stav řízení takový jaký je v době nástupu do řízení.

4.3.1.2 Vliv koncentrace řízení na změnu žaloby

Během řízení může nastat situace, kdy žalobce během řízení bude požadovat změnu žaloby. S takovou změnou ovšem musí soud souhlasit, protože změna návrhu nemůže být v rozporu se zásadou hospodárnosti a k takovéto změně nemůže dojít bez splnění stanovených podmínek. Jestliže tedy z navrhovanou změnou dle § 95 OSŘ soud souhlasí, nebudou tím účinky koncentrace řízení dotčeny.

Ke změně poté může dojít kdykoliv během řízení, dokud nebylo vydáno rozhodnutí, kterým se řízení končí. Nastane-li koncentrace řízení před soudem prvního stupně, změnou žaloby nebudou dotčeny její účinky, znamená to tedy, že po koncentraci řízení nebudou uplatňovány nové skutečnosti a důkazy ani ve vztahu

⁸⁵ BUREŠ, Jaroslav. In: DRÁPAL, Ljubomír, BUREŠ, Jaroslav a kol. *Občanský soudní řád I, II*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-107-9. str. 846.

⁸⁶ HAMUEÁKOVÁ, Klára. *Zásada koncentrace řízení a její uplatnění v civilním soudním řízení*. Praha: Leges, 2010. Teoretik. ISBN 978-80-87212-51-6. str. 111.

ke změně žalobě a že soud rozhodne o změněné žalobě na základě doposud uvedených důkazů a skutečností.⁸⁷

Změnou žaloby se dle ustanovení § 95 OSŘ rozumí zejména změna spočívající v tom, že žalobce na základě stejného skutkového základu požaduje stejné plnění ve větším rozsahu, než se domáhal v návrhu, na základě stejného skutkového základu požaduje jiné plnění nebo na základě stejného skutkového stavu místo splnění povinnosti vydání určujícího výroku nebo naopak či požaduje sice stejné plnění, ale na základě jiného skutkového stavu než ho vylíčil v návrhu, a to buď zcela nového nebo doplněného o další rozhodující skutečnosti a na základě jiného skutkového stavu požaduje jiné plnění.⁸⁸

K tomuto nutno dodat, že v případech, ve kterých by změna žaloby znamenala změnu ve vylíčení rozhodných skutečností, by připuštění takové změny znamenalo nesmyslnou situaci. Na jedné straně by tedy byla odsouhlasená změna žaloby, a na straně druhé zákaz soudu po již nastalé koncentraci přihlížet ke skutečnostem a důkazům právně významným pro projednání a rozhodnutí o změněné žalobě. V rámci koncentrace řízení má změna žaloby smysl jen v případě, že dosavadní skutková tvrzení (z doby před koncentrací učiněná) a označené důkazy umožňují žalobci unést důkazní břemeno i břemeno tvrzení ohledně změněné žaloby.⁸⁹

Rozhodnutí soudu o tom zda umožnit změnu žaloby, proto musí být podrobena úvaze dle § 118b odst. 3 OSŘ.

4.4 Koncentrace řízení dle § 119a OSŘ

Znění tohoto ustanovení bylo do občanského soudního řádu zavedeno tzv. velkou novelou občanského soudního řádu, zákon č. 30/2000 Sb. spolu s ustanovením § 205 a 205a OSŘ. Přičemž smyslem zmíněného ustanovení § 119a OSŘ bylo před zavedením univerzální zásady koncentrace řízení (tedy před souhrnnou novelou) poskytnout účastníkům „poslední“ možnost ke splnění

⁸⁷ DRÁPAL, Ljubomír. In: DRÁPAL, Ljubomír, BUREŠ, Jaroslav a kol. *Občanský soudní řád I, II*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-107-9. str. 621.

⁸⁸ Srov. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 10. 2008, sp. zn. 32 Odo 1186/2005.

⁸⁹ BUREŠ, Jaroslav. Úprava koncentrace řízení v občanském soudním řádu účinná od 1. 7. 2009. *Bulletin advokacie*, 2009, č. 12, str. 27-32.

povinnosti tvrzení a povinnosti důkazní v řízení před soudem prvního stupně.⁹⁰ V ustanovení § 119a OSŘ je jasně stanoveno, že: „*Před skončením jednání je předseda senátu povinen, s výjimkou věcí uvedených v § 120 odst. 2, účastníky přítomné při jednání poučit, že všechny rozhodné skutečnosti musí uvést a že důkazy musí být označeny dříve, než ve věci vyhlásí rozhodnutí, neboť později uplatněné skutečnosti a důkazy jsou odvolacím důvodem jen za podmínek uvedených v § 205a. Ustanovení § 118b, 118c a § 175 odst. 4 část první věty za středníkem tím nejsou dotčena.*“ Z čehož vyplývá, že jde o definitivní koncentraci civilního sporu, ke které dochází v okamžiku vyhlášení rozsudku soudem prvního stupně. Ovšem až potom co mohli účastníci využít svého práva na přednes závěrečných návrhů. Využití koncentrace dle ustanovení § 119a odst. 1 OSŘ přichází v úvahu zejména nejedná-li se o první jednání ve věci a zároveň soud do doby vyhlášení rozsudku účastníky řádně nepoučil o formálním a materiálním jádru koncentrace. Současně tento nedostatek do doby vynesení rozsudku nenapravitel.⁹¹

Tento typ koncentrace se projevuje jak již bylo zmíněno výše ke konci nařízeného jednání, zejména pak po učiněném dokazování, kdy by mělo následovat poučení dle § 119a OSŘ. Poučení směřuje zejména k nutnosti uvést rozhodné skutečnosti a důkazy ještě před vyhlášením rozhodnutí, kdy o tomto učiněném poučení by měl být sepsán protokol, ve kterém bude uvedeno jak na toto poučení účastníci reagovali. Až poté je vhodné ukončit dokazování.⁹²

Koncentrace ke skončení jednání je zároveň funkčně spjata s odvoláním a s principem neúplné apelace, kdy následky tohoto poučení a užití této koncentrace dále rozepisují v následující kapitole.

⁹⁰ BUREŠ, Jaroslav. In: DRÁPAL, Ljubomír, BUREŠ, Jaroslav a kol. Občanský soudní řád I, II. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-107-9. str. 855.

⁹¹ SVOBODA, Karel. In: SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, DOLEŽÍLEK, Jiří a kol. Občanský soudní řád. 3. vydání (1. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022. § 119a OSŘ.

⁹² PŘIDAL, Ondřej. Postup soudu po nařízení jednání. *Bulletin advokacie*, 2009, č. 6, str. 39-42.

5 Důsledky koncentrace řízení

Celou tuto práci provází detailní výklad o koncentraci řízení a nyní je na řadě zaměřit se na její důsledky (následky). Jak již bylo zmíněno zákonná koncentrací řízení významně souvisí s posilováním odpovědnosti účastníka za výsledek řízení a současně zásady rozhodnutí při jediném jednání. Důsledkem koncentrace je tedy omezení účastníka v tvrzení rozhodných skutečností a navrhování důkazů k nim. K omezení takovýchto novot⁹³ dochází zpravidla až na výjimky dosažením tzv. koncentračního bodu.⁹⁴ Pokud účastník svá tvrzení i přes to učiní, soud k nim nemůže přihlížet. Důsledky koncentrace jsou vázány na konec přípravného resp. prvního jednání či na řízení o odvolání.

5.1 Důsledky v rámci přípravného jednání a prvního jednání ve věci

Přípravné jednání bylo zavedeno v rámci zefektivnění a zrychlení civilního řízení, kdy cílem je, aby soud mohl na základě přípravy věc rozhodnout jediným jednáním.⁹⁵ Důležitým aspektem pro konání přípravného jednání je usnesení o nařízení přípravného jednání. Součástí tohoto nařízení přípravného jednání jsou soudem stanovené podmínky a náležité poučení účastníků dle § 114c odst. 5, 6 a 7, resp. dle § 118b odst. 3 OSŘ. Zejména soud účastníky poučí, že při přípravném jednání budou vyzváni, aby do protokolu doplnili významná skutková tvrzení a označili důkazy k jejich prokázání, přičemž musejí být také poučeni o nutnosti splnění těchto povinností do skončení přípravného jednání, případně že jim bude ke splnění těchto povinností poskytnuta z důležitých důvodů a na žádost lhůta dodatečná. Dalším ze série poučení je, poučení o tom, že ke skončení přípravného jednání nastává koncentrace řízení a účastníci poté nemohou dále přicházet s novými skutečnostmi a důkazy o těchto skutečnostech dle § 114c odst. 5 OSŘ. V neposlední řadě, poučí účastníky o tom, jaké jsou následky nedostavení se žalovaného k přípravnému jednání dle § 114c odst. 6 a nedostavení se žalobce

⁹³ Nová tvrzení a nové důkazní návrhy

⁹⁴ JIRSA, Jaromír. *Občanský soudní řád, 2. část: Soudcovský komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 10. 3. 2023]. Dostupné z: www.aspi.cz.

⁹⁵ VALENTA, Jaroslav. Dva roky přípravného jednání v praxi. *Právní rozhledy*, 2012, č. 1, str. 18-21.

k přípravnému jednání dle § 114c odst. 7 OSŘ.⁹⁶ Přičemž důsledky koncentrace nenastanou v případě, že dojde k pochybení na straně soudu, který nepoučil účastníky včas viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 4. 9. 2013, sp. zn. 31 Cdo 4616/2010: „*Účinky tzv. koncentrace řízení podle ustanovení § 118b nenastanou, jestliže účastníci nebyli o tzv. koncentraci řízení a o jejich účincích poučeni jednak v předvolání k přípravnému jednání, k jednání nebo k dalšímu jednání, jednak před skončením přípravného jednání, jednání nebo dalšího jednání, má-li v této době nastat tzv. koncentrace řízení.*“⁹⁷ Srovnatelně k tomuto také rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 10. 2013, sp. zn. 33 Cdo 2026/2012 uvádí že: „*Tzv. koncentrace řízení nenastává nejen - jak se uvádí v § 118bodst. 3 OSŘ - tehdy, jestliže účastníci nebyli poučeni v případech uvedených v § 118b odst. 2 části věty za středníkem a § 114codst. 5 OSŘ, ale vždy, jestliže účastníci nebyli o tzv. koncentraci řízení a o jejich účincích poučeni jednak v předvolání k přípravnému jednání, k jednání nebo k dalšímu jednání, jednak před skončením přípravného jednání, jednání nebo dalšího jednání, má-li v této době nastat tzv. koncentrace řízení.*“⁹⁸

Řešení této situace se může odvíjet následujícím způsobem, účastníci uvedou rozhodné skutečnosti a důkazy k jejich prokázání po skončení přípravného jednání, popř. po uplynutí dodatečné lhůty a soud by k nim měl bez dalšího přihlídnout, zejména vzhledem k tomu, že absence poučení dle § 114c odst. 5 OSŘ je výslovně řazena mezi výjimky z koncentrace řízení. Jestliže by soud k takovýmto skutečnostem a důkazům nepřihlédl, mohl by účastník podat odvolání na základě ust. § 205 odst. 2 písm. b) OSŘ. Pokud ovšem účastníci neuvedou rozhodné skutečnosti a důkazy, protože nebyli poučeni dle § 114c odst. 5 bude záležet zda-li je soud poučil alespoň dle § 119a OSŘ.⁹⁹

Ovšem v případě, že soud splní veškeré své povinnosti včetně správného uplatnění poučovací povinnosti zejména v rámci přípravného jednání, má to za následek zkoncentrování řízení ať již ke konci přípravného jednání, tak prvního

⁹⁶ BUREŠ, Jaroslav. In: DRÁPAL, Ljubomír, BUREŠ, Jaroslav a kol. *Občanský soudní řád I, II*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-107-9. str. 801.

⁹⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 4. 9. 2013, sp. zn. 31 Cdo 4616/2010.

⁹⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 10. 2013, sp. zn. 33 Cdo 2026/2012.

⁹⁹ HAMUEÁKOVÁ, Klára. *Zásada koncentrace řízení a její uplatnění v civilním soudním řízení*. Praha: Leges, 2010. Teoretik. ISBN 978-80-87212-51-6. str. 125.

jednání. Stejný následek zkoncentrování řízení a následně rozhodnutí ve věci nastává i v případě, že účastníci řízení i přes výzvu soudu vůbec nedostaví. Nedostaví-li se žalovaný k přípravnému jednání, a to ani v zastoupení svého obhájce bez řádné omluvy, ačkoliv byl řádně a včas předvolán nejméně 20 dnů předem a řádně mu byla doručena žaloba, má se, s výjimkou věcí, v nichž nelze uzavřít a schválit smír (§ 99 odst. 1, 2 OSŘ) a věcí uvedených v ust. § 120 odst. 2 OSŘ, za to, že nárok uznává a soud může vydat tzv. rozsudek pro uznání dle § 153a odst. 3 OSŘ. Rozsudek pro uznání lze vydat pouze v případě, že jsou žalobní tvrzení úplná.¹⁰⁰ Pokud jde o žalobce, pak dle § 114c odst. 7 OSŘ nedostaví-li se k přípravnému jednání žalobce či jiný navrhovatel, ač byl řádně a včas předvolán a neužije pro to omluvy, soud řízení s výjimkou věcí uvedených v § 120 odst. 2 OSŘ zastaví.¹⁰¹ V případě, že se k jednání nedostaví ani žalobce, ani žalovaný taktéž dojde k zastavení řízení. Je zde samozřejmě možnost včasné omluvy z jednání, i přes to však může nastat situace vydání rozsudku pro uznání či zastavení řízení. Je tomu tak například v případě, že administrativní chybou pracovníka soudu je omluva založena do jiného spisu. Viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 1. 2. 2011, sp. zn. 28 Cdo 4084/2010, ve kterém je uvedeno, že pokud dojde k takovéto chybě, přičemž účastník se řádně a včas omluvil, soud rozsudek pro uznání nevydává.¹⁰²

5.2 Důsledky koncentrace řízení dle § 119a OSŘ a princip neúplné apelace

Koncentrace dle § 119a OSŘ spočívající opět ve správném poučení o ní zůstává v textu zákona zachováno i po dřívějších novelizacích, nicméně tento institut označovaný jako tzv. poslední zvonění pro účastníky řízení, ztratil do značné míry na svém významu v souvislosti se zavedením zákonné koncentrace řízení dle § 118b, § 114c OSŘ. Neboť koncentrace ze zákona nastává právě dle § 118b odst. 1 OSŘ.¹⁰³ Ustanovení § 119a OSŘ je úzce spjato se zásadou neúplné

¹⁰⁰ SVOBODA, Karel. In: SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, DOLEŽÍLEK, Jiří a kol. *Občanský soudní řád*. 3. vydání (1. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022. § 114c OSŘ.

¹⁰¹ VALENTA, Jaroslav. Dva roky přípravného jednání v praxi. *Právní rozhledy*, 2012, č. 1, str. 18-21.

¹⁰² Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 1. 2. 2011, sp. zn. 28 Cdo 4084/2010, srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 5. 2016, sp. zn. 28 Cdo 2736/2015.

¹⁰³ HAVLÍČEK, Karel. ed. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář podle stavu k ...* Praha: Havlíček Brain Team, 2014-. ISBN 978-80-87109-51-9. str. 277.

apelace viz § 205a OSŘ, kdy skutečnosti a důkazy, které mohl účastník označit v nezkoncentrovaném řízení před soudem prvního stupně a po poučení dle § 119a odst. 1 tak neučinil, nemůže již uplatnit v odvolacím řízení. Až na výjimky uvedené v § 118b. A opačně není-li účastník řádně poučen, neúplná apelace nenastane.

Obsahem tohoto ustanovení je ukotvení koncentrace civilního sporu, k níž dochází momentem vyhlášení rozsudku soudem prvního stupně. Tato koncentrace nastane zejména v případě, že se nejedná o první jednání a soud dosud účastníky řádně nepoučil o materiální či o formální podstatě koncentrace, přičemž tento nedostatek do vynesení rozsudku nenapravit. Přesto ustanovení § 119a odst. 1 se nepoužije, pakliže bylo řízení již zkoncentrováno v důsledku užití koncentrace dle § 114c odst. 5 či § 118b odst. 1 OSŘ.¹⁰⁴

Aby došlo k žádoucím důsledkům koncentrace dle § 119a odst. 1 musí soud poučit účastníky jak o formální podstatě, tak i o materiální podstatě koncentrace dle § 118b odst. 1 až 3 OSŘ. Viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 1. 2011, sp. zn. 32 Cdo 2/2010, ve kterém soud uvádí, že: „*Založit rozhodnutí na závěru, že účastník přítomný při jednání neunesl břemeno tvrzení či důkazní břemeno, může ostatně soud jen tehdy, jestliže takovému účastníku předtím bezvýsledně poskytl poučení podle ustanovení § 118a o. s. ř.*“¹⁰⁵

Takovéto poučení o nastolení koncentrace soud neposkytuje v případě, že je skutková situace jasná a vyjádření či návrhy účastníků by tím pádem nemohly ovlivnit rozhodnutí ve věci samé. K tomuto poučení tudíž ani ke koncentraci dle § 119a OSŘ nedochází v případě, že soud rozhoduje na základě skutkových domněnek nebo fikcí, jako je tomu např. u vynesení rozsudku pro uznání (§ 114b a 153a) nebo u rozsudku pro zmeškání (§ 153b).

Nicméně speciální poučovací povinnost před vynesením rozhodnutí ve věci samé dle § 119a OSŘ se pojí výhradně s řízením v prvním stupni, tudíž není aplikovatelná v odvolacím řízení.¹⁰⁶ Nicméně i odvolací soud je povinen účastníky před vyhlášením meritorního rozhodnutí poučit o tom, že věci po stránce skutkové

¹⁰⁴ SVOBODA, Karel. In: SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, ŠÍNOVÁ, Renáta a kol. *Občanský soudní řád*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017. ISBN 978-80-7400-673-9. str. 524.

¹⁰⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 1. 2011, sp. zn. 32 Cdo 2/2010. Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 3. 2003, sp. zn. 21 Cdo 1491/2002).

¹⁰⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 13. 10. 2009, sp. zn. 32 Cdo 2732/2009.

nebo právní hodnotí jiným způsobem než soud prvního stupně. Načež jim poskytně prostor pro vyjádření se dle § 118a odst. 1 až 3 OSŘ.¹⁰⁷

Poučovací povinnost dle § 119a odst. 1 se vztahuje pouze k účastníkům při jednání přítomným, popřípadě k jejich zástupcům. Jestliže účastníci přítomni poslednímu jednání nebyli, soud v důsledku toho nemá již tuto poučovací povinnost a dojde ke koncentraci, kdy absentující účastník poté nemá nárok uplatňovat nové skutečnosti a důkazy dle § 205a odst. 1 písm. e). Srovnatelně k tomuto rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 9. 1. 2002, sp. zn. 11 Cmo 294/2001.¹⁰⁸ Dále „*adresáty poučení podle § 119a odst. 1 o. s. ř. (jakož i předvolání k jednání odročenému výlučně za účelem vyhlášení rozsudku) nejsou ti účastníci řízení, kteří se soudního jednání neúčastní, ať už z jakéhokoli důvodu. Toho, že jim poučení dle citovaného ustanovení nebylo poskytnuto, se mohou úspěšně dovolávat jen tehdy, pokud soud v rozporu s ustanovením § 101 odst. 3 o. s. ř. jednal v jejich nepřítomnosti.*“¹⁰⁹

Výše jsme si popsali situace, kdy soud poučil účastníky před skončením samotného jednání o věci, ovšem může nastat i situace, kdy jednání bude odročeno za účelem vydání rozsudku. Přičemž v takovémto případě je zde otázka, kdy má být účastník dle § 119a OSŘ poučen. Z klasické praxe vyplývá, že soud je povinen v takovéto situaci poučit účastníky při posledním jednání o věci samotné.¹¹⁰

Může zde také nastat situace, kdy účastníci uvedou nové skutečnosti a důkazy až po poučení dle § 119a OSŘ, pokud soudce rozhodne o přípustnosti těchto důkazů musí jednání odročit a uvedené důkazy provést při následujícím jednání. Kdy i v tomto následujícím jednání je opět musí poučit dle 119a OSŘ neboť původní poučení bylo shora uvedeným postupem soudu konzumováno a před novým skončením jednání z něj nelze vycházet, protože se mohla změnit konkrétní procesní situace.¹¹¹

¹⁰⁷ SVOBODA, Karel. In: SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, DOLEŽÍLEK, Jiří a kol. *Občanský soudní řád. 3. vydání* (1. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022. § 119a OSŘ.

¹⁰⁸ Odvolatel, který nebyl poučen podle § 119a o. s. ř., protože se k jednání bez omluvy nedostavil (§ 101 o. s. ř.), nemůže v odvolacím řízení uplatňovat nové skutečnosti a důkazy ve smyslu § 205a odst. 1 písm. d) o. s. ř. Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 9. 1. 2002, sp. zn. 11 Cmo 294/2001.

¹⁰⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 6. 10. 2015, sp. zn. 28 Cdo 1988/2015.

¹¹⁰ viz rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 9. 6. 2003, č.j. 9 Cmo 109/2003.

¹¹¹ BUREŠ, Jaroslav. In: DRÁPAL, Ljubomír, BUREŠ, Jaroslav a kol. *Občanský soudní řád I, II*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-107-9. str. 856.

Důsledky koncentrace dle § 119a OSŘ jsou tedy spatřovány zejména při správné aplikaci poučení.¹¹² Pokud tedy účastníci přítomni u posledního jednání nebyli poučeni dle § 119a odst. 1 OSŘ mohou se dále odvolávat k soudu druhého stupně bez omezení. Tudíž odvolatel může v odvolacím řízení uplatnit nové skutečnosti a nové důkazy bez omezení ve vztahu k § 205a OSŘ.¹¹³

Odvolací řízení je založeno na apelačním systému, konkrétně odvolací řízení ve sporném řízení stojí na principu tzv. neúplné apelace, projevující se v odvolacím řízení zákazem uvádění nových skutečností a důkazů § 205a OSŘ. Současně toto ustanovení upravuje výjimky z tohoto zákazu dle § 205a odst. 1 písm. a) až f), kdy při splnění zde uvedených podmínek jednotlivých případů výjimek, jsou nové skutečnosti a důkazy v odvolacím řízení přípustné.¹¹⁴ Systém neúplné apelace však neplatí bezvýjimečně (viz výše), v určitých případech totiž zůstal zachován systém úplné apelace.

Systém úplné apelace v odvolacím řízení, tedy možnost uvádět nové skutečnosti a důkazy, zůstal zachován pro odvolání proti rozhodnutím vydaným v řízeních dle § 120 odst. 2 OSŘ (§ 119a odst. 1, § 205a odst. 2 OSŘ), rozhodnutím vydaným v řízení o výkon rozhodnutí (§ 254 odst. 5, 6 OSŘ), odvolání proti rozsudku pro uznání a pro zmeškání (§ 205b OSŘ) a usnesením procesní povahy, jimiž se nerozhoduje ve věci samé (§ 205a odst. 1 OSŘ).¹¹⁵

Omezení v možnosti uplatnění nových skutečností a důkazů se vztahuje nejen na odvolatele, ale i na všechny účastníky odvolacího řízení. O tomto pojednává § 211a OSŘ, který uvádí, že jiní účastníci řízení, než odvolatel mohou u odvolacího soudu namítat skutečnosti či důkazy, které nebyly uplatněny před soudem prvního stupně, jen za podmínek uvedených v § 205a nebo v případě, že pro odvolatele neplatí omezení odvolacích důvodů dle § 205a odst. 1 OSŘ.¹¹⁶

¹¹² V § 119a odst. 1 se předsedovi senátu (samosoudci) soudu prvního stupně ukládá, aby ve věcech, v nichž je odvolací řízení založeno na systému neúplné apelace, poučil před skončením jednání účastníky (vedlejší účastníky) přítomné při tomto jednání o tom, že všechny rozhodné skutečnosti musí uvést a důkazy musí označit dříve, než ve věci vyhlásí rozhodnutí, neboť později uplatněné skutečnosti a důkazy jsou odvolacím důvodem jen za podmínek uvedených v § 205a. viz DRÁPAL, Ljubomír. In: DRÁPAL, Ljubomír, BUREŠ, Jaroslav a kol. *Občanský soudní řád I, II*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1642.

¹¹³ Tamtéž.

¹¹⁴ ŠEBEK, R. In: SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, DOLEŽÍLEK, Jiří a kol. *Občanský soudní řád*. 3. vydání (1. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022. § 205a OSŘ.

¹¹⁵ HAMULÁKOVÁ, Klára. *Zásada koncentrace řízení a její uplatnění v civilním soudním řízení*. Praha: Leges, 2010. Teoretik. ISBN 978-80-87212-51-6. str. 121.

¹¹⁶ viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 5. 2014, sp. zn. 33 Cdo 1226/2014.

5.3 Úvahy de lege ferenda

Na úvod této podkapitoly bych ráda vyzdvihla důležitost zásady koncentrace řízení, neboť bez této zásady by v současné době trvala sporná řízení i několik let. Koncentrace řízení tedy plní svůj účel, pro který také byla znovu zavedena, a to urychlení sporných řízení, i když není tomu tak bez výjimky vždy.

V souvislosti s touto problematikou je nutné zmínit, že tato zásada se potýká se střetem dvou protichůdných koncepcí uspořádání soudního procesu. Jedná se o koncept tzv. legálního a arbitrárního pořádku. V rámci principu legálního pořádku se řízení dělí na několik etap, v nichž může být prováděn jen určitý typ procesních úkonů, kdy pořadí těchto úkonů je dáno zákonem. Důsledkem je navození určitého skutkového a důkazního „stop stavu“ k určitému okamžiku řízení, a to přímo ze zákona, kdy toto pojetí je projevem principu legálního pořádku. Naopak u arbitrárního pořádku nedochází k takovému omezení a účastníci mohou sdělovat skutečnosti a důkazy po celou dobu procesu. Řízení totiž funguje jako celek, který není dělen do specifických fází, ve kterých účastníci mohou provést jen určité úkony. U arbitrárního pořádku je tedy mimo jiné na soudci zda-li provede určitý úkon či nikoli s ohledem na zákon a rychlost řízení.¹¹⁷ Nicméně by k takovéto úvaze mělo docházet bez zásahu zákona což se při současné právní úpravě říci nedá. Jelikož zákon přesně a přísně upravuje kdy dojde ke koncentraci řízení a k tzv. zmíněnému stop stavu, je v takovémto případě soudce ve svých úvahách velmi omezen.

I když byl princip legálního pořádku na konci 19. století opuštěn, protože nebylo možné dostatečně projednat spornou věc, nyní se jeho prvky opět promítají při aplikaci zákonné koncentrace. Soudci jsou při řešení sporů vázáni zákonnými ustanoveními koncentrace a již není možné, aby sami reagovali na vývoj řízení. Stejně jsou pak ve svých tvrzeních a možnostech svazování účastníci řízení, kteří jsou možná ještě k tomu zmatení z aplikace koncentrace a z jejích podmínek.

Jednou z hlavních podmínek aplikace koncentrace je poučení účastníků řízení o možném zkoncentrování řízení a upozornění na následky koncentrace.

¹¹⁷ SVOBODA, Karel. Chceme legální nebo arbitrární pořádek? *Soudní rozhledy*. 2010, č. 10. str. 353-355.

Mezi které patří zákaz uvádění nových skutečností a důkazů k nim, až na zákonem stanovené výjimky.

Na legálním pořádku by nemuselo do budoucna být nic špatného v případě, že by zákonodárce ve své úpravě přesně modifikoval, že k ukončení fáze skutkové argumentace a navrhování důkazů by mělo ze zákona dojít až tehdy, když účastníci byli soudem poučeni o předběžném skutkovém a právním náhledu soudu na projednávanou záležitost.¹¹⁸ V souvislosti s tímto by tedy bylo možné využít koncentrace k okamžiku vyhlášení rozsudku soudu prvního stupně.

Nicméně naše civilní právo procesní vychází primárně ze zásady arbitrárního pořádku a tudíž by neměl být soudce toliko limitován zákonem co se koncentrace řízení týče. Nebráním se ani úvaze o znovuzavedení soudcovské koncentrace, která je uvedena ve věcném záměru¹¹⁹ neboť ta by mohla vyřešit nynější mezery a opět by přinesla soudcům možnost aktivně se podílet na chodu řízení.

V neposlední řadě bych se přikláněla i k obligatornímu zavedení tzv. přípravného roku, který je taktéž uváděn ve věcném záměru. Díky tomuto novému institutu by mohl být dán účastníkům dostatečný prostor k probrání všech sporných skutečností včetně prostoru k doplnění skutkových tvrzení a důkazů k nim, a to ještě před samotným ústním jednáním.

¹¹⁸ SVOBODA, Karel. Chceme legální nebo arbitrární pořádek? *Soudní rozhledy*. 2010, č. 10. str. 353-355.

¹¹⁹ viz Věcný záměr Civilního řádu soudního. Konečné znění 2. verze. 2020. str. 247. [cit. 9. 3. 2023]. Dostupné z: https://justice.cz/documents/12681/2549255/Věcný+záměr+CŘS_fináln%C3%AD+verze+druhéh+o+zněn%C3%AD.pdf/07b8f62a-d63e-4106-baef-11c4c6d57926.

Závěr

Práce byla zaměřena na deskripci, rozbor a celkovou analýzu problematiky koncentrace řízení, což jsem se snažila popsat v jednotlivých dílčích kapitolách. Nejprve jsem se zaměřila na obecné vymezení pojmu civilního procesu včetně jeho jednotlivých principů. Kdy jsem shledala důležitým si představit jednotlivé dílčí principy civilního procesu v souvislosti s principem koncentrace řízení.

Následně jsem ve druhé kapitole rozebrala historický vývoj právní úpravy ve vztahu ke koncentraci řízení, abych docílila uceleného pohledu na tuto odvětvovou zásadu. Podrobněji jsem se věnovala dvěma novelám občanského soudního řádu, a to tzv. velké a souhrnné novele, neboť díky těmto novelám došlo k zavedení zásady koncentrace řízení.

Zásadní částí této práce potom jsou následující kapitoly, přičemž ve třetí kapitole jsem uvedla, co pojem koncentrace řízení znamená a s jakými jejími druhy jsme se mohli setkat. Tato kapitola je věnována rozdílům v pojetí koncentrace zákonné a koncentrace soudcovské.

Ve čtvrté kapitole přicházím s podrobným rozbořem stávající právní úpravy koncentrace řízení v občanském soudním řádu, a zde jsem se také zaměřila na klíčové prvky. Důkladně jsem rozebrala a analyzovala fázi přípravy k jednání, která je zajišťována institutem kvalifikované výzvy dle § 114b OSŘ a institutem přípravného jednání samotného. Následně jsem přistoupila ke koncentraci dle § 118b, která se uplatňuje ke skončení přípravného, resp. prvního jednání, zde jsem také uvedla i případné výjimky z této koncentrace. A závěrem této kapitoly jsem také nastínila uplatnění koncentrace do vyhlášení rozhodnutí ve věci samé.

Poslední dílčí kapitola je věnována důsledkům koncentrace řízení, do kterých jsem mimo jiné zařadila i princip neúplné apelace v návaznosti na ustanovení § 119a OSŘ.

Z mého úhlu pohledu a po celkovém prostudování tohoto tématu si troufám říci, že jisté prvky koncentrace řízení jsou pro úspěšné a včasné absolvování řízení nutné. Ve sporném řízení má tato zásada své místo oprávněně, bez ní bychom řízení neustále natahovali a trvalo by mnohem déle. I přes určité nesrovnalosti a nedostatky, ale plní svůj účel i když ne bez výhrady. Současná právní úprava

koncentrace řízení je dle mého názoru velmi formalizovaná a neposkytuje soudci dostatečný prostor k případné reakci na provádění dokazování.

V mnohých případech dochází k mylné představě účastníků, že koncentrace působí jako určitý projev sankce či trestu, tak tomu ovšem není. Jen ji zákon ne úplně šťastně prezentuje. Zákonem dochází k omezení soudu tudíž by tento princip měl sloužit ku prospěchu účastníků, bohužel ne vždy tomu tak je. Aby došlo ke zdárné a zákonné koncentraci je třeba přesně dodržovat postup a řádně účastníky o koncentraci poučit ze strany soudu, který tento postup ne vždy dodržuje. Z mnohých soudních výkladů je patrný náhled soudců na tuto problematiku a bylo by tedy dobré se těmito poznatky inspirovat do budoucna při procesu novelizace občanského soudního řádu. Vzhledem k těmto skutečnostem bych se také přikláněla ke znovu zavedení soudcovské koncentrace, která je formulována ve věcném záměru civilního řádu soudního. Tento věcný záměr civilního řádu soudního byl zpracován pod záštitou Ministerstva spravedlnosti ČR. S ohledem k současné právní úpravě by bylo bez pochyby na místě, aby si sami soudci mohli říci kdy koncentrace řízení nastane podle okolností konkrétního případu.

Princip koncentrace řízení celkově shledávám v právní úpravě jako důležitý a stěžejní pro efektivní a rychlé řešení sporných záležitostí.

Resumé

Cílem této diplomové práce na téma „Koncentrace, její funkce a důsledky ve sporném řízení“ je komplexně seznámit čtenáře se zásadou koncentrace řízení v civilním procesu, která představuje tzv. „stop stav“ tedy moment, do kterého účastníci mohou činit skutková tvrzení a provádět důkazy k nim. Smyslem koncentrace řízení je především zrychlit celé soudní řízení a zabránit účastníkům činit v řízení zbytečné průtahy.

Práce je systematicky rozdělena do pěti samostatných kapitol. První kapitola je věnována charakteristice civilního procesu, zejména jeho pojmovým prvkům a druhům, na což dále navazuje podrobný rozbor právních principů ovládajících občanské soudní řízení. Jedná se především o principy práva na spravedlivý proces a o odvětvové principy civilního řízení, které jsou úzce spjaty s principem koncentračním. Následně se práce věnuje vývoji právní úpravy koncentrace řízení, který je zpracován od 18. století a zejména se zaměřuje na Velkou novelu občanského soudního řádu a Souhrnnou novelu občanského soudního řádu. Další kapitoly práce jsou již zaměřené výhradně na deskripci zásady koncentrace řízení, na její dělení, platnou právní úpravu této zásady a výjimky z této zásady. Podrobně se zde seznámíme s jednotlivými instituty koncentrační zásady, s jejich využitím v praxi a s následky, které mohou v důsledku špatného užití nastat. Poslední kapitola je věnována důsledkům v rámci koncentrace řízení, zejména v souvislosti s principem neúplné apelace v řízení o odvolání. Tato kapitola obsahuje i úvahu *de lege ferenda*, která by neměla být opomenuta.

Resumé

The aim of this thesis on the topic "Concentration, its function and consequences in litigation" is to comprehensively acquaint the reader with the principle of concentration of proceedings in civil proceedings, which represents the so-called "stopping point", i.e. the moment until which the parties can make factual allegations and take evidence on them. The purpose of the concentration of proceedings is primarily to speed up the entire court proceedings and to prevent the parties from unnecessary delays in the proceedings.

The work is systematically divided into five separate chapters. The first chapter is devoted to the characteristics of civil procedure, in particular its conceptual elements and types, followed by a detailed analysis of the legal principles governing civil procedure. These are mainly the principles of the right to a fair trial and the sectoral principles of civil procedure, which are closely linked to the principle of concentration. Subsequently, the thesis deals with the development of the legal regulation of the concentration of proceedings, which has been elaborated since the 18th century and in particular focuses on the Great Amendment to the Code of Civil Procedure and the Summary Amendment to the Code of Civil Procedure. The next chapters of the thesis are already focused exclusively on the description of the principle of concentration of proceedings, its division, the applicable legal regulation of this principle and exceptions to this principle. Here we will get acquainted in detail with the individual institutes of the concentration principle, with their use in practice and with the consequences that may arise as a result of incorrect application. The last chapter is devoted to the consequences in the context of concentration, in particular in relation to the principle of incomplete appeal in appeal proceedings. This chapter also contains a *de lege ferenda* consideration which should not be overlooked.

Seznam literatury a elektronických zdrojů

Monografie:

ADAMOVÁ, H., BÍLKOVÁ, J., ČUHELOVÁ, K., DÁVID, R., DOBROVOLNÁ, E., DVOŘÁK, B., HANÁKOVÁ, V., HRÁDEK, J., HRDLIČKA, M., CHALUPA, R., JAKŠIČ, V., JURÁŠ, M., KOVÁŘOVÁ KOCHOVÁ, I., KRÁLÍK, M. a kol. *Občanský soudní řád: Praktický komentář*. Wolters Kluwer. [Systém ASPI].

BUREŠ, Jaroslav, DRÁPAL, Ljubomír, KRČMÁŘ, Zdeněk a kol. *Občanský soudní řád*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006. ISBN 80-7179-378-7.

DRÁPAL, Ljubomír, BUREŠ, Jaroslav a kol. *Občanský soudní řád I, II*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-107-9.

DAVID, L., HRUŠÁKOVÁ, M., IŠTVÁNEK, F., JAKŠIČ, V., JAVŮRKOVÁ, N., JIRMANOVÁ, M., KASÍKOVÁ, M., LAVICKÝ, P., MACKOVÁ, A., SEDLÁKOVÁ, A., SMOLÍK, P., SPÁČIL, J., STAVINHOVÁ, J., ŠÍNOVÁ, R. a kol. *Občanský soudní řád: Komentář*. Wolters Kluwer. [Systém ASPI].

FIALA, Josef. *Historický vývoj některých procesních principů, zásad a institutů civilního procesu*. Praha: Univerzita Karlova, 1974. Acta Universitatis Carolinae.

HAMULÁKOVÁ, Klára. *Zásada koncentrace řízení a její uplatnění v civilním soudním řízení*. Praha: Leges, 2010. Teoretik. ISBN 978-80-87212-51-6.

HAVLÍČEK, Karel. ed. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář podle stavu k ...* Praha: Havlíček Brain Team, 2014-. ISBN 978-80-87109-51-9.

HORA, Václav. *Československé civilní právo procesní*. Díl II. Praha: Typus, 1932.

JIRSA, Jaromír. *Občanský soudní řád, 2. část: Soudcovský komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer.

MALÝ, Karel. *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*. Praha: Leges, 2010. Student (Leges). ISBN 978-80-87212-39-4.

REMEŠ, Jiří. *Praktický úvod do civilního řízení sporného*. V Praze: C.H. Beck, 2022. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-871-9.

SVOBODA, Karel. *Dokazování*. Wolters Kluwer. [Systém ASPI]. 2009. Dostupné z:

https://www.aspi.cz/products/lawText/7/32626/1/2?vtextu=strana%20156#c_16723.

SVOBODA, Karel, Renáta ŠÍNOVÁ a Klára HAMULÁKOVÁ. *Civilní proces*. V Praze: C.H. Beck, 2014. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-279-3.

SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, ŠÍNOVÁ, Renáta a kol. *Občanský soudní řád*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017. ISBN 978-80-7400-673-9.

SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, ŠÍNOVÁ, Renáta a kol. *Občanský soudní řád*. 2. vydání (1. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2020. Beckova edice komentované zákony. Dostupné z: www.beck-online.cz.

SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, DOLEŽÍLEK, Jiří a kol. *Občanský soudní řád*. 3. vydání (1. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022. Dostupné z: www.beck-online.cz.

SVOBODA, Karel. *Řízení v prvním stupni: civilní proces z pohledu účastníka*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2019. Praktická knihovna (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-733-0.

WINTEROVÁ, Alena. *Civilní právo procesní: vysokoškolská učebnice*. 6., aktualiz. vyd. Praha: Linde Praha, 2011. ISBN 978-80-7201-842-0.

WINTEROVÁ, Alena a Alena MACKOVÁ. *Civilní právo procesní*. 8. vydání. Praha: Leges, 2015. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-076-5.

ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. a kol. *Civilní právo procesní*. 3.vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2018. ISBN 978-80-7380-714-6.

ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. *Civilní právo procesní*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. Právnícké učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-437-4.

Internetové zdroje:

TIKAL, František a SÁDLO, Jan. Kvalifikovaná výzva a rozsudek pro uznání – 1. část. In: *EPRAVO.CZ* [online]. 29. 1. 2018. Dostupné z: www.epravo.cz.

JANDUS, Karel, ONDRÁČKOVÁ, Marta. Přípravné jednání a koncentrace řízení po novele OSŘ a jejich důsledky pro některé další procesní instituty, In: *EPRAVO.CZ* [online].. 28. 4. 2009. Dostupný z: www.epravo.cz.

Věcný záměr Civilního řádu soudního. Konečné znění 2. verze. 2020. Dostupné z: https://justice.cz/documents/12681/2549255/Věcný+záměr+ČRS_fináln%C3%AAD+verze+druhého+zněn%C3%AD.pdf/07b8f62a-d63e-4106-baef-11c4c6d57926.

Periodika:

BARTONÍČKOVÁ, Klára, Jana, KŘIVÁČKOVÁ. Koncentrace civilního soudního řízení zavedená zákonem č. 7/2009 Sb. a problémy s ní spojené. *Právní rozhledy*, 2009, č. 17. str. 611-615.

BUREŠ, Jaroslav. Úprava koncentrace řízení v občanském soudním řádu účinná od 1. 7. 2009. *Bulletin advokacie*, 2009, č. 12. str. 27-32.

JIRSA, Jaromír. Souhrnná novela občanského soudního řádu-příležitost ke změně. *Právní rozhledy*, 2009, č. 6. str. 198-208.

KŘIVÁČKOVÁ, Jana, Klára, HAMULÁKOVÁ. Devět měsíců účinnosti nové právní úpravy koncentrace v civilním soudním řízení z pohledu praxe. *Právní rozhledy*, 2010, č. 12. str. 441-446.

PŘIDAL, Ondřej. Postup soudu po nařízení jednání. *Bulletin advokacie*, 2009, č. 6. str. 39-42.

PŘIDAL, Ondřej. Pojem právo na spravedlivý proces v civilním řízení. *Právní rozhledy*, 2010, č. 20, s. 731-736.

SVOBODA, Karel. Chceme legální nebo arbitrární pořádek? *Soudní rozhledy*. 2010, č. 10. str. 353-355.

VALENTA, Jaroslav. Dva roky přípravného jednání v praxi. *Právní rozhledy*, 2012, č. 1. str. 18-21.

Právní předpisy:

Zákon č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění zákona č. 30/2000 Sb.

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění zákona č. 7/2009 Sb.

Zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů

Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních

Důvodová zpráva k zákonu č. 30/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb. bod 156.

Judikatura:

Rozhodnutí Nejvyššího soudu, ze dne 30. 6. 1965, sp. zn. 5 Cz 31/66.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 3. 2003, sp. zn. 21 Cdo 1491/2002.

Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 9. 6. 2003, č.j. 9 Cmo 109/2003

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. 7. 2003, sp. zn. 21 Cdo 818/2003.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 10. 2008, sp. zn. 32 Odo 1186/2005.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 5. 2009, sp. zn. 30 Cdo 2310/2007.

Rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 17. 6. 2008, sp. zn. 26 Cdo 1335/2008.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 13. 10. 2009, sp. zn. 32 Cdo 2732/2009.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 1. 2011, sp. zn. 32 Cdo 2/2010.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 1. 2. 2011, sp. zn. 28 Cdo 4084/2010.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 4. 9. 2013, sp. zn. 31 Cdo 4616/2010.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 6. 2013, sp. zn. 29 Cdo 604/2012.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 10. 2013, sp. zn. 33 Cdo 2026/2012.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 11. 2013, sp. zn. 23 Cdo 1213/2013.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 5. 2014, sp. zn. 33 Cdo 1226/2014.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 10. 2020, sp. zn. 22 Cdo 2189/2019.

Rozsudek ESLP ze dne 8. 12. 1983, Pretto a další vs Itálie, č. 7984/77.

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 14. 10. 2002, sp. zn. 8 Cmo 81/2002.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 2. 2006, sp. zn. 26 Cdo 1253/2005.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 5. 2016, sp. zn. 28 Cdo 2736/2015.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 6. 10. 2015, sp. zn. 28 Cdo 1988/2015.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 3. 2019, sp. zn. 22 Cdo 498/2019.

